آذر در آذر

"کانی قولّه‌جان" نام منطقه‌ای در کمتر از یک کیلومتری شمال غربی تالاب زریبار است، منطقه‌ای با گونه‌های نادر درختی ازجمله گونه خاصی از زالزالک می‌باشد. متأسفانه این منطقه همه‌ساله براثر مانور ارگان‌های نظامی آتش‌گرفته و گاها پس از روزها و حتی بیشتر از یک هفته کنترل‌شده و باعث خسارات جبران‌ناپذیر به منابع طبیعی و اکوسیستم منطقه می‌شود!

صفحه ۲

چیا

ماهنامه‌ی فەرهەنگی - کۆمەلایەتی

سیستم آموزش و پرورش چندزبانگی

بر اساس قانون اساسی هند سیستم آموزش‌وپرورش این کشور چندزبانگی است. به‌عنوان‌مثال در شهر بمبئی در مدارس ابتدایی با ۹ زبان تدریس می‌شود، در کارناتاکا با ۸ زبان و یا در منطقه غرب بنگال دانش آموزان متوسطه از بین ۱۴ زبان می‌توانند گزینه دلخواه خود را انتخاب نمایند.

صفحه۵

▪ دوشنبه ۱۵ آذر ۱۳۹۵ ▪ ۵ ربیع الاول ۱۴۳۸ ▪ ۵ دسامبر ۲۰۱۶ ▪ شماره۱۴ ▪ ۸ صفحه ▪ قیمت ۱۰۰۰ تومان ▪

کوشتاری بێ‌پەروای گیانلەبەرانی زاگرۆس، قەڵاچۆی نیشتمانێک!

زاکرۆس؛ ئەو زنجیرە چیایە، کە لە داوێنی دەریاچەی وان لە باکوری کوردستان دەست پێدەکات و پاش بڕینی پارێزگاکانی ورمێ، سنە، کرماشان، لوڕستان، هەمەدان و ئیلام لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان؛ پارێزگاکانی ئسفەهان، کوهکیلویەو بویرئەحمەد، چوارمەحاڵ وبەختیاری، خوزستان، فارس، کرمان و هورمزگان تێدەپەڕێنێ.
چیا گەردەن کەشەکان، هەڕێمگەلی جۆراوجۆری کەش و هەوا، دیمەنی جوانی تێکەڵبوونی کێوو دەشت و گەلی(دەڕە) سەرسوڕهێنەر، چەم و تاڤگەی شادی بەخش، ئەشکەوتە بێ هاوتاکان، ژینگەی وەحشی بێ وێنە و فراوانی گیاو گیانلەبەرو مێرگ و چیمەن و دارستان؛ ئەمانە هەموی و گەلێک سەرچاوەی ڕازاوەو پڕبەرهەمی دیکە؛ هێمای زاکرۆس، ئەم شاکاری بەرزی سروشتەیە

ادامه در صفحه ۲

خود را به مهربانی بسپاریم!

کاک شریف در اعتراض به خشونتی که در تمامی ارکان جامعه رخنه کرده است، مسیر ۲۵۰ کیلومتری مریوان تا "سه‌لاس باوه‌جانی" در استان کرماشانرا پیاده و همراه با اعتصاب غذا طی می‌کند تا فرهنگ مهربانی در جامعه را ترویج دهد.

صفحه ۲

شکار، تفریح یا توحش!

هستند موجوداتی به‌ظاهر انسان که از آزار، شکنجه و کشتن دیگر موجودات به‌شدت لذت می‌برند. هرچند انسان فطرتاً خون‌ریز نیست و اگر دست به خونریزی همنوعان خود و دیگر جانداران می‌زند به علت آموزش‌های غلط گذشته و فقر فرهنگی امروزه می‌باشد.

صفحه ۷

روز ملی پرنده‌نگری

تیم پرنده‌نگری زریبار در روز جهانی تالاب‌ها در سال ۹۳، به‌صورت رسمی فعالیت خود را در انجمن سبز چیا آغاز کرد. این تیم با برگزاری دو نمایشگاه عکس و دوره‌های پرنده‌نگری، نقش مهمی در معرفی گونه‌های متنوع و زیبای پرندگان زریبار داشته و تاکنون ۱۶۹ گونه پرنده را برای تالاب زریبار ثبت کرده‌است

صفحه ۲

مقبل هنرپژوه؛ «که‌ژوانی» که کنار «به‌رده زەرد» آرام گرفت

ما که ادعایی داریم و در این ورزش دستی به کار، نباید شاگردان، دانش‌آموختگان و جامعه را با صدمات بیش‌ازحد مأیوس و دل‌زده کنیم. این نه به معنای محافظه‌کاری است؛ بلکه واقع‌نگری جدی به این ورزش که همواره در کمین خطرات بسیاری است.

صفحه ٦

حیوان آزاری

اغلب قریب به‌اتفاق افرادی که به حیوان آزاری مبادرت می‌ورزند، انسان‌هایی هستند که عقده‌های روحی و روانی در آن‌ها انباشته‌شده و به‌واقع با متوسل شدن به چنین روش‌هایی روح و روان خود را آرام می‌سازند. وجود حیوان آزاری در جامعه خود می‌تواند به‌مثابه کنشی برای شروع و گسترش خشونت‌های دیگر باشد.

صفحه۳

عذر بدتر از گناه

پدیده‌ی خانه‌های باغی یکی از هزاران نشان و نماده‌هایی است که ظاهراً به‌دوراز چشمان ما و درنهایت ناباوری، وارد مملکت شده و با خود مشکلات ناخواسته‌ای را به ارمغان آورده است. اما اگر بیش از این واقعیت را قلب نکرده و با نگاهی واقع‌بینانه و به‌دوراز استتار و فرافکنی به معضل ایجادشده اقرار کنیم، کار بسیار ساده و تصمیم بسیار آگاهانه خواهد بود.

صفحه ٤

▪ سخن چیا ▪

بۆ تۆزی ڕەهت دیدە سەقاو و موژە جارووب ...

بە خۆشحاڵییەکی ئێجگار زۆرەوە بەهەموو خوێنەران و لایەنگرانی چیا و سروشت و ژینگە ڕادەگەیێنین کە چیتر لاپەڕەکانی ئەم مانگنامەیە بەزمانی فارسییەوە قەتیس نییە و لەمەبەدوا بەپێی گۆڕانی باری یاسایی، زمانی کوردی تێکەڵ بە ڕستە و وشە و هەست و سۆزی چیا ئەبێت. ئێمە وەکوو دەستەی کارگێڕی چیا لە یەکەم داواکاریشدا بۆ وەرگرتنی ئیزنی بڵاوکردنەوە، داوامان کردبوو کە بە دوو زمانی کوردی و فارسی بێت و لە هەموو پارێزگا کوردنشینەکاندا بڵاو ببێتەوە کە بەداخەوە زمانی فارسی وەکوو تەنیا زمان و پارێزگای سنەش وەکوو تەنیا پارێزگا پەسەند کرابوو. بە پێی خواست و بەڵێنێ کە بە ئێوە خوێنەری ئازیز درابوو، بەردەوام لە گرتنی ئەو دوو مافەدا، کۆڵنەدەرانە و بێ وچان شوێنی کەوتین تا "سوارە" وتەنی:

نامەکەی نامی کە حاکی لوتفی سەرشار بوو گەیی
شێعری ڕێکت مەرهەمی قەلبی بریندار بوو گەیی

چیا لە ئێستاوە لە پێنج پارێزگای لوڕستان، ئیلام، کرماشان، ورمێ و سنە ئەبێت بەدەنگی هەڵقرچان و هەڵپرووزانی دار بەڕوو، لە ئێستاوە زامی سیروانی ونجڕکراو ئەگاتەوە سەیمەرە و ئاودانان و دز و کەرخە، لە ئێستاوە قاسپەی کەو بەرزتر لە جاران لۆمەی ڕاوچی ئەکات و هۆرە و سیاوچەمانە دەس لە ملی یەکتر ژیان و ژینگەیەکی نوێ ئەچریکێنن. زرێبار و سەراو لوولووپەڕ و گەهەر و لەشە بریندارەکەی ورمێ لە ئێستاوە شان بە شانی دااڵنپەڕ و شاهۆ و ئاژوان و مانشت و سەنبران، تێکەڵ بە شمشاڵ و دەف و تەمووە، "خوایە وەتەن ئاوا کەی" ئەخوێننەوە.

قەرار وەهایە پەخشانەی ژیانەوەی ژینگەی زاگرۆس بکەین بە سروودی هەرمانی ئەم وڵاتە.
"هەر چەن مەواچان فارسی شەکەرەن" بەڵام زۆر سەختە هاواری دێبەر و کانی و چیا بە دەنگێکی جیا لە دەنگە سەرکەشەکانی بناری زاگرۆس، بێنیتە گۆ، زۆر سەختە کزی و هەڵکورمانی سمۆرە وەرگێڕیتەوە سەر دەنگێکیتر. زۆر سەختە حەیران و لۆڕەی بست بە بستی ئەم نیشتیمانە بە زمانێک بڵێیتەوە کە زاگرۆس پێی نامۆیە.
ئازیزان چاوەڕوانی پەنجەی ڕەنگین و توانجی زانستیتانین تا زامەکانمان بڵێینەوە و بتوانین داهاتوویەکی ڕووناک و گەشاوە بۆ نیشتمان دەسنیشان کەین. هیوادارین وتار و سەرنجە بە نرخەکانتان لە سەر کێشەگەلی کۆمەڵایەتی، کولتووری و ژینگەیی ببێ بە هەوێنی پڕ بایەخی هزر و کردەوەی ئێستا و نەوەی داهاتوومان. تکایە چیا بە هەموو دۆست و ئاشنایەک بە تایبەت دۆستانی کرماشان، ئیلام و لۆڕستان بناسێنن لەو پێوەندیەشدا لە هەواڵ و وتاری ئەو ناوچانەدا یارمەتیدەرمان بن و چیا بە دەنگ و ڕەنگی خۆتانی بزانن.

کەس بە ئەلفازم نەڵێ خۆ کوردییە خۆ کردییە
هەرکەسێ نادان نەبێ خوێ تالیبی مەعنا دەکا "نالی"

کوشتاری بێپەروای گیانلەبەرانی زاگرۆس، قەڵاچۆی نیشتمانێک!

... گیانلەبەرە وەحشیەکانی ئەم زنجیرە چیا پڕەبەتە بریتین لە؛ کەڵ و بزنەکێوی، خۆگ و یەکانە، وڕچی قاوەیی، پلینگ، گورگ، کەمتیار، ڕێوی، چەقەڵ، سمۆرە، کەرۆشک و کەوو گەلێک گیانلەبەری تر کە بەشێک لە هێما سروشتیە تایبەتیەکەی زاگرۆس دەنوێنن و، تێکەڵی ئێکۆسیستەمی بەسام و پڕشکۆو دەوڵەمەندی پڕلێرەوارو دارستانی بەفراوان و ڕازاوە دەبن و زاگرۆسێ دەخەملێنن کە لە داوێنی خۆیدا ژیان و فەرهەنگ و میژوویەکی کەون ئارای خولقاندوە.

مەخابن ئیستا، ئەم سەرچاوەی ژیان و خەزێنەی میژوو فەرهەنگی ئارییاییەو ئەم ماواو مەسکەنی هەزاران ساڵەی ژنان و پیاوانی سەختکۆشی دایکی نیشتمانە و ئەم ژینگەی گیانلەبەرە کێویانە، بە هۆی هێرشی هەمەلایەنەی کەسانێکی سەرەڕۆ بە ناو ڕاوچی و هەروەها؛ لاوازی یاسا و نەبونی کەرەستەی پاراستن، تووشی خەسارو زەختی لەڕادەبەدەر هاتوە و زۆری نەماوە کارەساتێکی ژینگەیی قەرەبوونەکراوی تێدابخولقێ.

گەلێک نیشانەی بێ ئەژمار لە بەر دەستایە کە دەیسەلمێنن؛ کاری ئەم دەستدرێژکارانە،«ڕاو» نییە، بەڵکوو کوشتاری بێ پەروای گیانلەبەرانە کە زۆرجار هاوکات کۆمەڵکوژی دەکەن و گەلێک جاریش گیانلەبەری کۆرپە و تەنانەت مێکانیزمی ئەکوژن. دیارە ئەم دەستدرێژیە بۆ گوشتی گیانلەبەرەکە نیە و تەنیا بۆ ڕابواردن و کەڵکی نابەجێی دیکەیە.

لە لایەکی دیکەوە بە پێی ئامارە فەرمیەکان زۆرتر لە پێنج٠٠هەزار چەکی مۆڵەت پێدراو و یەک ملوێن چەکی بێ مۆڵەت لە دەستی کەسانی بە ناو ڕاوچی لە ناوچەی زاگرۆس دایە و ئەم هەموە چەکە تەنیا بۆ کوشتنی گیانلەبەرانی کێویە. ئەمە لە کاتێکدایە کە دەمێکە و ساڵهای ساڵە ، مەودای ڕاو لە زاگرۆسدا بەکۆتا هاتوە و هیچ پاساوێ بۆ کوشتنی بە مۆڵەت و بێ مۆڵەتی تەنانەت یەک گیانلەبەری کێویش نیە و گەلێک زیادەڕۆییش کراوە کە قەرەبوو ناکرێتەوە.

بۆیە بۆ نەجاتی زاکرۆس و گیانلەبەرانی؛ بە پەلە و بێ ڕاوەستان داوادەکەین:

١-دەرکردنی مۆڵەتی ڕاوی هەموو ئاژەڵانی ژینگەی وەحش لە ناوچەی زاگرۆسدا قەدەغەبکرێ.

٢-هەموو مۆڵەتە پێشوەکانی ڕاو لە هەموو ناوچەکانی زنجیرە چیای زاگرۆس بسنرێتەوە و بێ بایەخ بکرێت.

٣-هەمو چەکە مۆڵەتدار و بێ مۆڵەتەکانی ڕاوچیە مۆڵەتدارو بێ مۆڵەتەکان کۆ بکرێتەوە.

٤-بەرنامەی بەردەوامیی فێرکاری و پەروەردە لە سەر خۆشەویستی ژینگە و گیانلەبەرانی کێوی و پاراستنی ژینگە بە گشتی لە ڕادەی بەربڵاو لە میدیا و ڕاگەینەرەکانی ناوچەی زاکرۆس بەڕێوە بچێ

٥-شوێن و جێگە و ڕێگە بۆ پاراستنی گیانلەبەرە کێویەکان لە کاتی برسیەتی و نەخۆشین و لێقۆمان و خراپی کەش و هەواو،دابین بکرێ.

ئەنجومەنی سەوزی چیا

حضور مداوم چیا میان مردم

در راستای آموزش مسائل زیست‌محیطی به‌عنوان رسالت انجمن سبز چیا، ۲۱ آبان ماه سال جاری کمیته‌های آموزش و کودکان و نوجوانان این انجمن عازم منطقه سرشیو مریوان شدند، بنا به تشخیص کمیته آموزش روستاهای " توراخ تپه " و " گوگجه" به دلیل وجود بعضی مشکلات زیست‌محیطی، برای حضور مربیان چیا انتخاب شدند.

ابتدا مربیان کمیته آموزش زنان، مردان و کودکان به‌صورت جداگانه به آشنایی بیشتر با انجمن، اهمیت محیط‌زیست، شیوه‌ی ارتباط روستاییان با طبیعت و ... سخن گفتند. سپس هریک سخنانی را در مورد اهمیت وجود حیوانات وحشی،

عکس: کامران بهرامی

روز ملی پرنده‌نگری

به مناسبت روز ملی پرنده‌نگری، اداره کل میراث فرهنگی، صنایع‌دستی و گردشگری استان کوردستان، با همکاری تیم پرنده‌نگری زریبار انجمن سبز چیا و اداره کل حفاظت محیط‌زیست استان، نمایشگاه عکس و تور پرنده‌نگری از تاریخ ٦ تا ٩ آذرماه برگزار نمودند. در این نمایشگاه که در محل ورودی گردشگری زریبار برپا بود، ۷۲ عکس از ۱۰ عکاس نمایش داده شد.

نمایشگاه با شعار زریبار زیبا اکنون بیش از هرزمانی نیازمند حفاظت است، از روز ششم آذر شروع به کار نمود. هدف اصلی برگزاری نمایشگاه، آشنایی دوستداران محیط‌زیست و مردم با گونه‌های بسیار زیبای پرندگان تالاب زریبار بود. در این راستا تیم پرنده‌نگری انجمن سبز چیا تاکنون اقدامات شایسته و درخور توجهی انجام داده است. تیم پرنده‌نگری زریبار در روز جهانی تالاب‌ها در سال ۹۳، به‌صورت رسمی فعالیت خود را در انجمن سبز چیا آغاز کرد و تاکنون خدمات شایانی در حوزه حفاظت از پرندگان، پایش و ثبت و تصویربرداری

عکس: بهمن شهبازی

پرندگان کوردستان، به‌ویژه پناهگاه حیات‌وحش زریبار، انجام داده‌اند. این تیم با برگزاری دو نمایشگاه عکس و دوره‌های پرنده‌نگری، نقش مهمی در معرفی گونه‌های متنوع و زیبای پرندگان زریبار، به مردم و جوامع محلی در منطقه داشته‌اند. همچنین ثبت و رکوردهای بی‌نظیر پرندگان برای زریبار و استان کوردستان، از فعالیت‌های چشمگیر دیگر این تیم بود و بسیاری فعالیت‌های کوچک و بزرگ این تیم که باعث شد تا درنهایت زحمات دوساله این تیم انجمن سبز چیا، جزو طرح‌های برگزیده نخستین جشنواره تجربیات موفق سمن‌های محیط زیستی و دانشجویی قرار گرفت و موردتقدیر و تشکر قرار بگیرد. شایان‌ذکر است این تیم تا حالا توانسته است در طی دوساله فعالیت خود ۱٦۹ گونه پرنده را برای تالاب زریبار ثبت کند.

باشگاه ماهان چیای مریوان

باشگاه ماهان چیای مریوان در سال ۱۳۹۵ با پشتیبانی شرکت آرش پود تأسیس شد.

اعضای هیئت‌مدیره باشگاه جدیدالتأسیس ماهان مریوان که بیشترشان عضو انجمن سبز چیا هستند با هماهنگی، مشاوره و موافقت انجمن، در اقدامی درخور تحسین، اسم و برند (چیا) را به‌عنوان پسوند به اسم اصلی باشگاه اضافه نمودند.

همچنین با کمک و راهنمایی تیم پرنده‌نگری زریبار انجمن سبز چیا، به جهت اهمیت، لوگوی تیم را " اردک بلوطی " که از پرندگان در حال انقراض بوده و در لیست قرمز و موردحمایت سازمان ملل قرار دارد؛ درحالی‌که این پرنده زیبا و در حال انقراض به علت احساس امنیت زیاد در زریبار وجود دارد، به‌عنوان نماد پرندگان زریبار، در لوگوی باشگاه انتخاب نمودند که در آینده‌ای نزدیک دریکی از مناسبت‌های مربوط به پرنده‌نگری، لوگوی باشگاه توسط کمیته ورزشی، پرنده نگری انجمن سبز چیا و مدیریت باشگاه، رونمایی و معرفی شود - این امر یادآور استفاده از یوز در لباس تیم ملی فوتبال است.

درزمینه فنی و اخلاقی، ماهان چیای مریوان کاملاً مورد تائید کارشناسان ورزشی مریوان و استان است که در حال حاضر برای کسب عنوان قهرمانی نوجوانان کوردستان، فقط یک امتیاز از یک بازی خانگی لازم دارد. در آینده‌ای نزدیک از موفقیت این تیم و بازیکنان نوجوانانش بیشتر خواهید شنید. امید است ورزشکاران این باشگاه که در سال اول فقط نونهالان و نوجوانان هستند با درک اهمیت محیط‌زیست، توجه سایر ورزشکاران را به حمایت از محیط‌زیست جلب نموده و از پتانسیل ورزشکاران برای حفاظت از محیط‌زیست استفاده و اقدام نمایند.

آذر در آذر

آتش‌سوزی جنگل‌ها، این مهم‌ترین عامل نابودکننده جنگل‌های زاگروس، آتش‌سوزی‌هایی که تا اواسط آذرماه تعدادشان از ۲۱۰ مورد گذشت. این در حالی است که در سال‌های گذشته پایان تابستان مصادف بود با پایان آتش‌سوزی جنگل‌ها، اما متأسفانه پاییز امسال حتی در آذرماه شاهد شدیدترین نوع آتش‌سوزی طی چند سال گذشته بودیم، به‌رقرو، مازیبن، باشماخ، لیو و مرانه در شدیدترین حالت سوختند. به‌عنوان‌مثال در اوایل آذرماه در حالی که دمای هوای مریوان به پایین‌تر از صفر آمده بود و وزش بادهایی که حاصل بارش برف در بلندی‌های منطقه اطفای آتش‌سوزی‌ها را به‌شدت سخت کرده بود؛ کانی قولەجان در آتش می‌سوخت. "کانی قولەجان" نام منطقه‌ای در کمتر از یک کیلومتری شمال غربی تالاب زریبار است، منطقه‌ای با گونه‌های نادر درختی ازجمله گونه خاصی از زالزالک می‌باشد. متأسفانه این منطقه همه‌ساله براثر مانور ارگان‌های نظامی آتش‌گرفته و گاها پس از روزها و حتی بیشتر از یک هفته کنترل‌شده و باعث خسارات جبران‌ناپذیر به منابع طبیعی و اکوسیستم منطقه می‌شود!

سوم آذر ماه سال جاری پس از مانور نیروهای ارتش در منطقه مذکور، جنگل‌های پشت میدان مانور، آتش‌گرفته که توسط کمیته مقابله با بحران انجمن سبز چیا و منابع طبیعی، پس از چندین بار کنترل و اطفای کامل، دوباره شعله‌ور می‌شود، ساعت ۲۱ سوم آذر سومین تیم از این کمیته برای کنترل آن آتش‌سوزی دوباره به منطقه اعزام شدند. متأسفانه در روز چهارم آذر، آتش دوباره شعله ورشد و بازهم تیم مقابله با بحران چیا برای چندمین بار در محل به مقابله با آتش پرداختند. این در حالی است که باوجود نابودی صدها هکتار از جنگل‌های بکر در سال جاری، همچنان جنگل‌ها و محیط‌زیست منطقه از بی‌توجهی و بی-امکاناتی و عدم مدیریت رنج می‌برد و تاکنون چاره‌ای اساسی برای این آتش‌سوزی‌ها از سوی متولیان امر اندیشیده نشده است.

برگزاری کارگاه طرح آموزش سیپا

در ادامه برگزاری کارگاه‌های آموزشی طرح سیپا (آموزشی مدیریت منابع آبی) در شهرستان مریوان با محوریت منابع آبی و نقش این مایه حیاتی در زندگی انسان‌ها و راه‌های صحیح مدیریت از این مایه زندگی‌بخش، در روز یک‌شنبه مورخ ١٦آبان ماه در محل سینما کوردستان، کارگاهی آموزشی با محوریت منابع آب در شهرستان مریوان به میزبانی انجمن سبز چیا و اداره کل حفاظت از محیط‌زیست استان کوردستان برگزار شد. در این کارگاه یک‌روزه که جامعه هدف آن، نماینده ادارات سطح شهر مریوان بودند، برنامه‌هایی در راستای حفاظت از منابع آب ارائه شد. ازجمله برنامه‌های این کارگاه، ارائه مطلبی تحت عنوان کشاورزی پایدار و اثر کشاورزی بر آب توسط آقای سیوان امینی بود. در ادامه بحثی تحت عنوان خشونت و خشک‌سالی بر پایه تئوری‌های امنیت ملی، توسط آقای ایرج قادری ارائه شد. برگزاری کارگاه‌هایی ازاین‌دست در شرایط فعلی که ایران با بحران محدودیت منابع آب‌دست و پنجه نرم می‌کند بسیار لازم و ضروری است. ایران ازجمله کشورهای کم آب جهان است، میزان بارش در ایران یک‌سوم متوسط جهانی است. این در حالی است که عامل اصلی هدر رفت آب در ایران استفاده از شیوه‌های سنتی آبیاری در کشاورزی است که متأسفانه تابه‌حال حرکتی اساسی برای اصلاح سیستم آبیاری و فراهم نمودن زیرساخت برای استفاده از روش‌های نوین آبیاری تحت‌فشار و قطره‌ای صورت نگرفته است و شدت این مسئله در کوردستان کاملاً مشهود است.

«خود را به مهربانی بسپاریم»

عکس: سەنگو عظیمی

این یک شعار نیست بلکه یک باور است باوری توأم با عمل و امید به آینده.

نه به خشونت در تمام اشکال آن و مهربانی با تمام موجودات باوری است که شریف باجور عضو انجمن سبز چیا، برای ترویج آن در جامعه، اقدامی تحسین‌برانگیز را آغاز نمود.

کاک شریف در حمایت از توله‌های خبرساز که مادرشان در شهر "سه‌لاس باوه‌جانی" قربانی خشونت انسان شده و به شیوه‌ای دل‌خراش کشته شد و در اعتراض به خشونتی که در تمامی ارکان جامعه رخنه کرده است، مسیر ۲۵۰ کیلومتری مریوان تا "سه‌لاس باوه‌جانی" در استان کرماشانرا پیاده و همراه با اعتصاب غذا طی می کند تا فرهنگ مهربانی در جامعه را ترویج دهد.

آقای باجور، پیاده‌روی خود را از بعدازظهر روز سه‌شنبه یازدهم آبان ماه سال جاری و در مسیر هه ورامان آغاز کرد. ایشان در سپیده‌دم روز جمعه چهاردهم آبان ماه به شهر پاوه رسید و پس از استقبال از سوی انجمن "ژیوای پاوه" همراه ایشان به پاک‌سازی نمادین تفرجگاهی در پاوه پرداختند.

این پیاده‌روی که با شعار " بیایید خود را به مهربانی بسپاریم " ، برای جلب‌توجه مردم به عدم خشونت علیه حیوانات بود تا آن‌ها را وادار به این تفکر نماید که این حیوانات هم آفریدگان خداوند هستند و حق حیات دارند و خشونت در برابر این حیوانات، باعث ترویج و افزایش خشونت در جامعه خواهد شد. این پیاده‌روی سرانجام در روز شنبه ۱۵ آبان ماه با استقبال گرم مردم و دوستداران محیط‌زیست "سه‌لاس باوه‌جانی" پایان یافت.

«بلّوان ئاوا» هم به جرگه حامیان طبیعت پیوست

در راستای حفظ و صیانت از منابع طبیعی، محیط‌زیست و وظیفه تک‌تک اشخاص جامعه در قبال آن و ترویج فرهنگ درخت‌کاری و کار جمعی، تعدادی زیادی از جوانان «بلّوان ئاوا»ی منطقه لیلاخ، با همکاری خانقاه شیخ حسام‌الدین «بلّوان ئاوا» و با هماهنگی و مدیریت انجمن سبز چیای مریوان در منطقه «سه‌ربێسانان» و « وێنجه‌دەیمی» در اقدامی شایسته، اقدم به کاشت ٦۰۰ عدد بذربلوط‌کردند.

شایان‌ذکر است این جوانان تحت تأثیر آموزش‌های انجمن سبز چیا اقدام به این حرکت ارزشمند نمودند.

لازم به توضیح است این جوانان و اعضای خانقاه در بحث تفکیک زباله از مبدأ، ریختن باقی‌مانده غذا، سبزی، نان خشک در فصل سرما، درست کردن لانه برای پرندگان و...تاکنون اقدامات مفیدی انجام‌داده‌اند.

امید است سایر مناطق کوردستان نیز به تأسی از فرهنگ حفاظت از طبیعت کوردها، اقدامات شایسته‌ای انجام دهند؛ تا کوردستان به‌عنوان « سرزمین بدون زباله » و « سرزمین بدون شکارچی» در ایران و جهان شناخته شود.

بذرکاری دانشجویان در جنگل‌های سوخته قله ایمام

در ادامه فعالیت‌های فرهنگی و زیست‌محیطی دانشجویان دانشگاه پیام نور مریوان، جمعی از دانشجویان این دانشگاه در " کانون ژینگه" با همکاری گروه " آموزش زبان کوردی" ، در یک حرکت خودجوش زیست‌محیطی، روز یک‌شنبه۲۳ آبان ماه سال جاری حدود ۵۰۰ بذر بلوط که پیش‌تر از عرصه‌های جنگلی جمع‌آوری‌شده بود، کاشتند.

دلیل انتخاب مکان فوق برای بذرکاری، بدین علت بود که هرساله بخش زیادی از کوه ایمام که دارای جنگلی زیبا و مشرف‌به شهر مریوان است، در چند سال گذشته در آتش‌سوزی‌های عمدی طعمه حریق شده بود و این حرکت در راستای احیای این جنگل‌ها صورت گرفت.

کانون ژینگه جمعی صمیمی از دوستداران محیط‌زیست در دانشگاه پیام نور مریوان است که در طی یک سال گذشته چندین برنامه و سمینار متنوع در راستای گسترش تفکر زیست‌محیطی در دانشگاه انجام داده است. لازم به ذکر است سال گذشته دغدغه‌های زیست‌محیطی مردم در قالب تشکل‌های مختلف فراگیر شده و شاهد حرکت‌های خودجوش زیادی هستیم که می‌توان به نهال‌کاری سال گذشته معلمان در قله ایمام و حرکت‌های دانش‌آموزی در چند ماه گذشته با شعار حفاظت از زریبار و...اشاره نمود.

قانون‌های نانوشته

■ جلال منوچهری

فرهنگ استفاده از دوچرخه در جوامع امروزی بنا به دلایل بسیاری که لازم به گفتن نیست ازجمله نهادینه کردن ورزش عمومی، کاهش آلودگی و حجم ترافیک ... آرزوی خیلی از دولت‌هاست. تا جایی که در بعضی از کشورها برای گسترش و تشویق این مهم، دوچرخه‌های رایگان یا به‌صورت امانی در اختیار مردم قرار می‌دهند.
در شهر مریوان که سال‌هاست ادعای توریستی بودن را با خود یدک می‌کشد این فرهنگ در حال شکل‌گیری و پا گرفتن به هر بهانه‌ای بود. مخصوصاً در بلوار و اطراف دریاچه به‌عنوان مکان‌های پر گردشگر و دارای پتانسیل‌های بالقوه و به‌صورت کاملاً خودجوش و بدون هزینه گذاری و سوق دادن سایر نهادهای مدنی و دولتی مثل اداره تربیت‌بدنی و ورزش و جوانان و ... فرهنگ استفاده عمومی از دوچرخه، جوانان و علاقه‌مندان کثیری را با خود همراه کرده بود و این پتانسیل را می‌شد پیش‌بینی کرد که در آینده‌ای نه‌چندان دور و با همت مسئولین ذی‌ربط و حمایت و سرپرستی شورای شهر، زمینه برگزاری همایش‌های دوچرخه‌سواری خانوادگی همچون پیاده‌روی‌های خانوادگی و حتی مسابقات کشوری دوچرخه‌سواری همچون برگزاری سالانه جشنواره تئاتر خیابانی در شهر مریوان و در منطقه توریستی اطراف دریاچه و یا مسیر مرز باشماق و در حالت خوش‌بینانه‌تر به‌صورت بین‌المللی تا سلیمانیه عراق استارت زده شود و به‌عنوان آغازگر این مهم در کشور مطرح گردد چراکه ظرفیت‌های آن با توجه به بافت منطقه و استقبال عمومی قابل مشاهده بود.
اما متأسفانه امروزه در جامعه ما تریبون‌هایی که بنا به موقعیت‌های شغلی و اجتماعی در اختیار برخی چهره‌ها و شخصیت‌های خاص قرار می‌گیرد تا به تشریح برنامه‌ها و توضیح و تفسیر قضایا بپردازند وسیله‌ای می‌شود برای بیان درد دل‌ها و برداشت‌های شخصی خود از اوضاع و یا گاها وسیله‌ای می‌شود برای فشار بر قانون‌گذاری و وضع قوانین. جالب اینجاست که گاها قوه مجریه هم ملزم به اجرای این شبه قوانین و پیگیری آن می‌شود. نمونه بارز آن برخوردهایی است که با خانم‌های دوچرخه‌سوار در شهرهای مختلف، در ماه‌های اخیر صورت گرفته و شاهد آن بودیم.
آیا شایسته نیست بجای ممانعت از دوچرخه‌سواری خانم‌ها که نماد نهادینه شدن یک حرکت فرهنگی و ورزشی در جامعه مدرن است از حرکت تانکرهای حامل سوخت در خیابان‌ها و جاده‌های شهر جلوگیری به عمل آورده و انرژی خود را بجای صرف کردن در این وادی در این امر مهم به کار انداخت؟ حوادثی که سالیانه صدها نفر از همشهریان ما را به کام مرگ فرستاده و سرزمینی را به عزا می‌کشانند و یا اگر یارای ممانعت کردن ندارند، حداقل چاره‌ای اندیشیده شود. به‌راستی چگونه می‌توان این تناقض‌ها را توجیه و جوابی برای آن یافت که مردم هم قانع شده و دوچرخه‌های خود را دست‌بسته تحویل مراجع ذی‌صلاح دهند.
آیا بهتر نیست که بجای ایجاد فضای تناقض در جامعه جوان، به یکی از هزاران مشکل و معضلات عدیده این قشر ازجمله بیکاری و ازدواج و اعتیاد و... توجه کرده و آن‌ها را موشکافی و بازکرده و سایر نهادهای دولتی شهرستان را ملزم به ارائه گزارش و برنامه‌ریزی برای حل این مشکلات در همین تریبون‌های عمومی نمود که مخاطبان خاص و عام خود را دارد؟ آیا به‌راستی مشکل و معضل اصلی ما فقط دوچرخه‌سواری خانم‌هاست؟ آیا همه‌چیز و همه جای این دیار مدینه فاضله و مردان هم اسوه‌های حسنه و نهادها و سازمان‌ها و ادارات در حال خدمات شبانه‌روزی بوده و کشور هم بسان بهشتی جولانگاه مردم است الا این معضل نباشد که زمین و زمان برای رفع آن آستین بالا زده‌اند؟
ممانعت از برگزاری کنسرت و دوچرخه‌سواری و حضور خانم‌ها در ورزشگاه‌ها دو هدف بزرگ هویتی یعنی هنر و ورزش را نشانه رفته‌اند. راه‌هایی که می‌تواند جوانان را از هزاران بیراهه و مخاطره جوامع امروزی همچون چتری محافظت کنند. آن‌وقت هم مسئولین میزگرد و جلسه برگزار نمایند و برای اوقات فراغت جوانان برنامه‌ریزی‌های کوتاه‌مدت و بلندمدت ارائه دهند و از سلامت روانی و اخلاقی جامعه جوان پرده‌برداری نمایند. شاید منظور از جامعه جوان و برنامه‌ریزی برای آنان، فقط جنس مذکر باشد. از همه این موارد ذکرشده می‌توان این نکته فلسفی را استنباط کرد که حضور جنس مؤنث بلای جان این جامعه شده است و تمام معادلات و برنامه‌ریزی‌ها را به نحوی خنثی و ناهمگون می‌کند و انکارشان هم از محالات است و وجودشان سرشار از مخاطرات. وگرنه در غیاب ورود آنان به مقولاتی مثل دوچرخه‌سواری، این ورزش در زمره ورزش‌های اربعه بوده ولی به‌محض ورودشان به یکی از معضلات بزرگ شهرها بدل می‌شود تا جایی که توقیف دوچرخه‌ها به‌عنوان یک راهکار عملی مورداستفاده قرار می‌گیرد؛ اما این امر نیز یک تناقض بزرگ با خود به همراه دارد و آن اینکه قانون‌گذار در اکثر موارد در اینکه دوچرخه مجرم است یا دوچرخه‌سوار به شک می‌افتد و این سؤال مطرح می‌شود که اگر دوچرخه‌سوار مجرم است پس چرا دوچرخه توقیف می‌شود و بعد یک سیر تسلسلی که هیچ راه‌حل منطقی برای آن یافت نمی‌شود الا برگشت به اول مسئله و خانه‌ی اول.
در آخر به امید روزی که در تریبون‌ها شاهد وضع راهی برای حل معضل بیکاری جوانان و رشد فزاینده اعتیاد در جامعه و سایر موارد کاربردی و قابل‌لمس زندگی مردم باشیم تا شاید ذره‌ای از دردهای ناشی از عدم برگزاری کنسرت‌ها و دوچرخه‌سواری این اقشار التیام یابد.

اکولوژی و سرمایه (۱)

■ زانیار مرادی

آدمی به طبیعت زنده است؛ یعنی طبیعت پیکره‌ی اوست. پس چنانچه آدمی بخواهد زنده بماند باید پیوسته با طبیعت گفت‌وگو کند. این سخن که حیات جسمانی و معنوی انسان با طبیعت پیوند دارد، معنایی جز این نمی‌دهد که طبیعت با خود پیوند دارد، چه آدمی پاره‌ای از طبیعت است
" مارکس "

در طول تاریخ تحول اجتماعی بشر و تطور عاملیت انسان جهت مداخله در معیشت خود، **طبیعت** همچنان بخش جدایی‌ناپذیر و پاره‌ای از بدنه‌ی کل زندگی تاریخی - اجتماعی - اقتصادی و سیاسی بوده است. در هر دوره‌ای از وجوه تولید حیات مادی و معیشت بشری - انسان به نسبت مناسبات و مراودات نظام اجتماعی مشخص - ارتباط معینی با طبیعت و پدیده‌های طبیعی برقرار کرده است؛ یعنی اینکه تاریخ ساختار مسلط نظام ارتباطی " انسان - طبیعت " و نحوه‌ی بهره‌برداری و استفاده از طبیعت را، هژمونی وجه تولید مشخص آن دوره تعریف و توجیه نموده است. پس در ابتدا این ضرورتی انکارناپذیر و بنیادی است که درروند پژوهش و دست‌یابی به معرفتی مشخص و ریشه‌ای برای شناخت دقیق و همه‌جانبه جهت ایجاد تغییر، از زاویه‌ی ساختار غالب و وجه تولید مسلط به مسائل و موضوعات نگریسته شود. درواقع در نخستین گام برای توضیح اینکه طبیعت، اکولوژی و مسائل زیست‌محیطی چه شرایطی دارند؟ یا دستخوش چه تحولات و تغییراتی گردیده‌اند؟ یا در چه وضعیتی از تاریخ طولانی حیات خود بسر می‌برند؟ تا بخش قابل‌توجهی در جواب این سؤالات نهفته است که ساختار مسلط اقتصاد جهانی در چه وضعیتی هست؟ در چه دوره‌ای از رونق یا رکود خود قرارداد؟ و بحران‌هایش چیست و چگونه آن‌ها را پشت سر می‌گذارد؟

چه کسی مسئول این وضع بی‌سابقه در تاریخ بشر است؟

تحولات عمیق اقلیمی و بحران عالم‌گیر محیط زیست، دیگر به پدیده‌ای عمومی و جهانی تبدیل گشته است. انباشت دی‌اکسید کربن، افزایش دما، آب شدن یخ‌های قطبی و یخچال‌ها، خشک‌سالی و سیل، تبدیل مزارع و جنگل‌ها به بیابان و ... در حال فزونی است. میلیاردها تن دی‌اکسید کربن زیر لایه‌های همیشه یخی زمین نهفته است که مناطق قطبی را منجمد نگه می‌دارد. یخچال‌های طبیعی چگونه بدون ذوب این لایه‌های همیشه یخی آب می‌شوند؟ تصویرهای کمی از بدترین حالت که در آن دمای کره‌ی زمین ۵-۶ درجه‌ی سانتی‌گراد افزایش میابد در دست است. دانشمندان تصویر ترسناکی را به دست می‌دهند. هم‌اکنون می‌دانیم که چه خطری پرفراز سرمان است: سیلاب‌های ناشی از بالا آمدن سطح دریاها، نه‌فقط در داکا و دیگر شهرهای ساحلی آسیایی، بلکه در لندن، آمستردام، ونیز و نیویورک هم بیابان گستری در مقیاس وسیع، کمبود آب آشامیدنی، ازدیاد حجم عظیم گازهای گلخانه‌ای، افزایش دمای کره‌ی خاکی و بلایای طبیعی مکرر و... در حال حاضر غلظت دی‌اکسید کربن برابر با ۴۰۰ پی پی ام و در پیش از صنعتی شدن این مقدار ۲۸۰ پی پی ام بوده است. بر اساس تحقیقات علمی، ۷ درجه افزایش در دمای هوا تا سال ۲۰۶۰ که دور از انتظار نیست بخش‌های بزرگی از کره‌ی زمین غیرقابل‌سکونت خواهند بود. یکی از بزرگ‌ترین بحران‌های جهانی، بحران کم‌آبی و خشک‌سالی است. افسوس که سیاره‌ی دیگری نیست که بدان جا نقل‌مکان کنیم. چه کسی مسئول این وضع بی‌سابقه در تاریخ بشر است؟ دانشمندان می‌گویند انسان‌ها! جوابی درست ولی ناقص. انسان‌ها چندین هزاره بر روی این سیاره زندگی کرده‌اند. ولی دی‌اکسید کربن در جو فقط در چند دهه‌ی اخیر به حد خطرناکی رسیده است. درواقع مسئول، سیستم سرمایه‌داری است با منطق چرند و غیر عقلایی توسعه و انباشت نامحدود سرمایه و جهت‌گیری وسواسی آن برای افزایش تولید کالا در پی سود بیشتر.

از انقلاب صنعتی به این‌سو ویژگی جوامع سرمایه‌داری عقلانیت گسترش یابنده است. طبق نظر ما کس وبر (max weber) این عقلانی کردن دارای سه جنبه است که با یکدیگر پیوند تنگاتنگ دارد:

۱- عقلانیت هدفمند یا عقلانی بودن هدف‌ها، یعنی استفاده از ابزاری عقلانی برای دست‌یابی به هدف‌هایی که به‌هیچ‌وجه عقلانی نیستند: نمونه بارز و جاافتاده‌ی این الگو بوروکراسی است، آن چیزی که مکتب فرانکفورت آن را عقلانیت ابزاری نامیده است؛ یعنی نوعی رابطه که با ناهنجارترین خرد گریزها خوانایی دارد. یک نمونه مدیریت عقلانی بوروکراتیک نژاد کشی است. گذشته از این نمونه‌ها، همان‌گونه که ارنست مندل اشاره دارد ترکیب عقلانیت جانب‌دار با خرده گریزی همه‌جانبه، کارکرد "متعارف " اقتصاد سرمایه‌داری و نهادهای بوروکراتیک آن را تشکیل می‌دهد.
۲- تفکیک و استقلال قلمروها، جدایی حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی را در پی دارد. اقتصاد بازار، نظامی خودتنظیم گر است که دیگر ریشه در جامعه (بنا به اصلاح معروف پولانی polany) ندارد و بنابراین از نظارت اجتماعی، اخلاقی و سیاسی شانه خالی می‌کند.
۳- توانایی مسئولیت‌پذیری یا روحیه حساب گری عاقلانه و گرایش به کمیت مداری این گرایش در سیاست پول مدارانه روابط اجتماعی و سلطه‌ی بدون کنترل ارزش مبادله کالاها تجلی می‌یابد. از این طریق است که ارزش‌های کیفی، اخلاقی، اجتماعی و زیست‌محیطی بی‌وقفه تضعیف، کنار گذاشته و از میان برده می‌شوند.

ارضای انسان‌ها از کانال فعالیت‌های فرهنگی یا انباشت بی‌حد دارایی و کالا مشکل تمدن صنعتی سرمایه‌داری، مصرف زیاده از حد توده‌های مردم نیست (چنانچه مکرراً توسط کارشناسان محیط‌زیست عنوان می‌گردد) و راه‌حل مشکل، محدودسازی کلی مصرف نیست (حتی در کشورهای پیشرفته‌ی صنعتی). مشکل، نوع غالب مصرف بر اساس نیازهای غیرضروری است که نتیجه‌ی افاده فروختن، اتلاف و کالا پرستی است. آنچه موردنیاز است تولید برای ارضای نیازهای اصلی است که شامل غذا، آب، مسکن و پوشاک است. این نیازهای واقعی چگونه می‌توانند از همتایان به‌ظاهر مهم (ولی بی‌ارزش) متمایز گردند؟ با توجه به این واقعیت که گروه اخیر به کمک سیستم دست‌کاری فکری معروف به " تبلیغات " تولید می‌گردند. برخلاف ادعای ایدئولوژی بازار آزاد عرضه، پاسخ به تقاضا نیست. شرکت‌های سرمایه‌داری به‌وسیله‌ی اصول بازاریابی، حقه‌های تبلیغاتی و کهنگی طرح‌ریزی‌شده‌ی کالاها، تقاضای لازم برای تولیداتشان را به وجود می‌آورند. تبلیغات با اختراع نیازهای غلط و با تحریک شکل‌گیری عادات اجباری مصرفی که کاملاً شرایط لازم برای حفظ تعادل اکولوژیکی سیاره را نادیده می‌گیرد نقشی اساسی در تولید تقاضای مصرف ایفا می‌نماید. امید به تغییری نمونه وار در تمدن درواقع بر پایه شرطی است که به قول مارکس در جامعه‌ی رهاشده از سرمایه‌داری ارضای انسان‌ها بیشتر از کانال فعالیت‌های فرهنگی، ورزشی، جنسی، سیاسی، هنری و تفریحات تحقق می‌یابد تا انباشت بی‌حد دارایی و کالا. نوع انباشت ترغیب شده توسط مصرف پرستی، جزئی ذاتی از سیستم سرمایه‌داری است که هیچ ارتباطی با طبیعت جاودانه‌ی بشری ندارد.

تبلیغات؛ اتلاف وسیع و وحشتناک منابع محدود کره‌ی زمین

درحالی‌که سرمایه‌داری در شکل نولیبرال و جهانی شده‌ی کنونی‌اش در جستجوی کالایی کردن دنیاست تا هر چیزی اعم از زمین، آب، هوا، موجودات زنده، بدن انسان، روابط انسانی، عشق و هنر وزندگی را به کالا تبدیل کند، تبلیغات با وادار ساختن انسان‌ها به خدمت گذاری به اهداف تجاری سرمایه، کار فروش این کالاها را به عهده می‌گیرد. سرمایه‌داری در کل و تبلیغات به‌عنوان مکانیسم اصلی فرمانروایی آن- هر دو - کاهش هر ارزشی تا حد پول، انباشت نامحدود کالا - سرمایه و فرهنگ مصرف‌گرایی را به بت تبدیل کرده‌اند. **عقلانیت** سیستم تبلیغات و سیستم سرمایه‌داری، صمیمانه به هم مرتبط و هردو ذاتاً منحرف‌اند. تبلیغات امروزه بر انتخابات، ورزش، مذهب، فرهنگ، روزنامه‌نگاری، سیاست، ادبیات و همرو ... حکم می‌رانند. همه‌ی این‌ها به روش، سبک، متد و شیوه‌ی تبلیغی منتشر می‌گردند. تبلیغات اتلاف وسیع و وحشتناک منابع محدود کره‌ی زمین است. هزینه‌ی تبلیغات فقط در فرانسه سالانه بالغ‌بر ده‌ها میلیارد یورو است که بیشتر از بودجه‌ی دولتی بسیاری از کشورهای آفریقایی است. با چنین مبلغی می‌توان هزاران مرکز نگهداری از کودکان، بیمارستان، مدرسه و خانه ساخت و مشکل بیکاری را حل کرد. چند میلیون هکتار از جنگل‌های زمین هرساله نابود می‌گردد تا چاپ مدام افزاینده‌ی بروشورهای تبلیغاتی که صندوق‌های پستی مارا انباشته می‌کنند ممکن گردد یا تابلوهای تبلیغاتی و پوسترهایی که دیوار شهر و روستاهای مارا پوشانده‌اند تهیه گردد. چند صد میلیون کیلووات ساعت برق هرساله مصرف می‌گردد تا تابلوهای نئون زینتی را در شهرها از شانگهای گرفته تا نیویورک و پاریس تغذیه نماید؟ چندین تن آشغال از این عملیات برجای می‌ماند و ...؟ این اتلاف عظیم در خدمت چه هدفی است؟ که مردم را راضی کند که یک پودر رخت‌شویی از دیگری بهتر است؟

حیوان آزاری

■ محمد دانش

آزار دادن حیوانات، رفتاری که در علوم روانشناسی به جنون حیوان آزاری یا ZOO SADISM شهرت دارد و کارشناسان علوم رفتاری و روانشناسان معتقدند می‌توانند نشانه بسیار بدی از رفتارهای خشن و جنون‌آمیز دگرآزاری یا سادیسم در آینده رفتاری افراد باشد. یکی از انواع بداخلاقی اجتماعی و بزه‌کاری است، به گفته روانشناسان حیوان آزاری از نمونه‌های بارز مشکلاتِ روانی است حیوان آزاران نه‌تنها برای حیات‌وحش و حیوانات که برای جامعه انسانی نیز خطرناک هستند. به‌طورکلی یکی از نشانه‌های سوء رفتار نسبت به انسان‌ها تمایل به حیوان آزاری است، معمولاً این رفتار ناخوشایند از دوران کودکی در رفتارهای فرد دیده می‌شود؛ بنابراین می‌توان گفت رابطه نزدیکی بین شیوع حیوان آزاری با رفتارهای مجرمانه و کیفری در دوران بزرگ‌سالی وجود دارد. (ویکی‌پدیا)

۹۰ درصد از جنایتکاران در کودکی از شکنجه دادن و کشتن حیوانات لذت می‌بردند که این موضوع در فایل‌های قتل‌های زنجیره‌ای توسط کارشناسان تائید شده است (دکتر آلبرت شوایتزر- انسان شناس). تحقیقات در کشورهای مختلف مؤید این موضوع است که بیش‌تر قاتلان زنجیره‌ای یا افرادی که رفتارهای خشونت‌آمیز در مقابل همنوعان خود داشته‌اند در کودکی و نوجوانی و حتی بزرگ‌سالی مبتلا به جنون حیوان آزاری بوده‌اند. به همین دلیل در کشورهای توسعه‌یافته این رفتار جرم تلقی شده و برای آن مجازات در نظر گرفته شده است. چراکه این اعمال می‌تواند نشانه‌های اولیه بیماری سادیسم باشد که در صورت پیگیری و درمان نشدن می‌تواند موجب فجایع انسانی و ناامنی در آینده شود.

پویایی جنبش حمایت از حیوانات در کوردستان

انکارناپذیر است که کوردستان در چند سال اخیر مهد حرکت‌های حیوان دوستانه و خیزش‌های ضد حیوان آزاری بوده است، انجمن سبز چیا و سایر انجمن‌های زیست‌محیطی و دفاع از حقوق حیوانات در کوردستان با تلاش‌های متداوم خود سعی در گسترش فرهنگ زندگی مسالمت‌آمیز با سایر جانداران و برقراری تعاملی نسبی با حیوانات را داشته‌اند که موارد ذیل نمونه‌هایی از آن است:

- موج شکستن تفنگ‌های شکاری و سوزاندن قفس‌های حصر پرندگان که حاصل حضور فیزیکی کمیته آموزش انجمن سبز چیا در بیش از ۱۸۰ روستا از توابع شهرستان‌های مریوان و سروآباد بود.
- جنبشی که در مریوان استارت خورد، در اکثر نقاط کوردستان اجرا و انعکاس آن به همه ایران و حتی اقلیم کوردستان رسید.
- ساخت لانه برای پرندگان که نمونه بارز آن ساخت لانه برای لک‌لک‌ها توسط روستاییان اطراف تالاب زریبار مریوان و اطراف شهرستان روانسر در کرمانشاه می‌باشد.
- تیمار حیوانات وحشی آسیب‌دیده در بیشتر شهرهای کوردستان.
- تشکیل کمیته حمایت از حیوانات در انجمن سبز چیا و مداوای ده‌ها نوع جاندار اهلی و وحشی و بازگرداندن دوباره آن‌ها به طبیعت.
- جان باختن فعال محیط زیست آقای امیرارسلان پیروتی دریکی از روستاهای مهاباد، برای نجات جان یک لک‌لک.
- اختصاص دادن یک سیلو در نزدیکی تالاب زریبار، از طرف کمیته دفاع از حقوق حیوان انجمن سبز چیا برای درمان حیوانات آسیب‌دیده.
- اقدام زن و شوهر مریوانی که در کنار شغل کارواش خود بدون هیچ چشم‌داشتی اقدام به مداوای حیوانات آسیب‌دیده می‌کنند.
- اعتراض به کشتن حیوانات باربر، در نقاط مرزی از طرف انجمن‌های زیست‌محیطی و نشریات کوردستان.
- اعتراض به استفاده از حیوانات در سیرک.
- پیاده‌روی ۲۵۰ کیلومتری اعتراضی همراه با اعتصاب غذای آقای شریف باجور عضو انجمن سبز چیا، از مریوان تا ثلاث باباجانی در کرمانشاه نسبت به کشتن یک سگ ماده و اعتراض به خشونت نسبت به حیوانات و دیگر حرکت‌هایی که نشان از حیوان‌دوستی نسبی مردم این دیار می‌باشد.

اما بیماری حیوان آزاری هنوز ریشه‌کن نشده است

با همه این اوصاف نمی‌توان چشم از واقعیت‌هایی پوشید که قبلاً به‌وفور وجود داشته و اکنون هم در بعضی نقاط کوردستان دیده و یا شنیده می‌شود:

- به جان هم انداختن خروس‌ها (که‌لّه شیَره شه‌ڕی).
- عقیم کردن چهارپایان باربر.
- صید و شکارهایی که توأم با حیوان آزاری انجام می‌شود:
- صید ماهی در رودخانه‌ها با استفاده از موتوربرق و سم‌های کشنده که باعث مرگ و یا عقیم شدن سایر جانداران رودخانه هم می‌شود.
- صید ماهی با استفاده از تورهایی با سوراخ‌های کوچک.
- استفاده از آواز کبک برای شکار دیگر کبک‌ها.
- کشتن فجیع و درد آورد خوک‌ها توسط سگ‌های اهلی.
- استثمار حیوانات باربری که در مزارع و مرزها روزانه به صاحبانشان خدمت می‌کنند:
- حمل بارهای سنگینی که خارج از توانایی این زبان‌بسته‌ها می‌باشد.
- عدم اختصاص جای نگه‌داری و خوراک مناسب.
- عدم رعایت نکات بهداشتی و سلامت حیوانات.
- بی‌خانمان گذاشتن حیواناتی که بعد از سال‌ها خدمت به صاحبانشان، بعد از پیری وی ناتوان شدن از کار، آن‌ها را به حال خود رها کرده و از پناه دادن و غذا دادن به این جانداران بی‌پناه خودداری می‌کنند.
- بریدن گوش سگ‌ها از تولّه‌ای. (با این تصور غلط که گویا چابک‌تر و زرنگ‌تر می‌شود، جنایتی که بدون هیچ بیهوشی و یا بی‌حس کردنی انجام می‌شود).
- داغ و یا سوراخ کردن گوش حیوانات اهلی برای نشان کردنشان.
- قصابی کردن حیوانات اهلی جلو همنوعانشان.
- جدا کردن توله‌ها (معمولاً سگ) از مادرشان.
- نگه‌داری حیوانات در قفس و زنجیر کردنشان.

متأسفانه در ایران تحقیقات علمی برای بررسی و ریشه‌یابی جرم و جنایت‌های موجود در جامعه وجود ندارد، بدین معنا که گرچه روانشناسان و متخصصین امور تربیتی، حیوان آزاری را واکنشی در برابر عواملی چون وضعیت ناامن خانواده، سرخوردگی‌های جامعه و دیگر علل می‌پندارند؛ اما آمار و دیتاهای مشخصی به زبان ریاضی وجود ندارد که این ارتباط را ملموس‌تر بیان کند. اغلب قریب به‌اتفاق افرادی که به حیوان آزاری مبادرت می‌ورزند، انسان‌هایی هستند که عقده‌های روحی و روانی در آن‌ها انباشته شده و به‌واقع با متوسل شدن به چنین روش‌هایی روح و روان خود را آرام می‌سازند (کیومرث شرافتی، آسیب‌شناس اجتماعی). وجود حیوان آزاری در جامعه خود می‌تواند به‌مثابه کنشی برای شروع و گسترش خشونت‌های دیگر باشد، چراکه عینیت این موضوع الگوی توحش زایی برای کودکان و دیگر افراد می‌باشد.

راه‌کارها:

- **آموزش و فرهنگ‌سازی:** این امر را می‌توان هم از نهادها و ادارات دولتی مربوطه و هم از انجمن‌های مردمی انتظار داشت. همان‌گونه که در بالا ذکر شد در سال‌های اخیر انجمن‌های زیست‌محیطی و دفاع از حقوق حیوانات کوردستان همگام با رشد صعودی‌شان (کیفی و کمی)، توانسته‌اند تأثیرات بسزایی در گسترش فرهنگ حیوان‌دوستی در جامعه داشته باشند، گرچه هنوز راه درازی در پیشرو دارند؛ اما حضورشان قابل تقدیر است.
از منظر وظایف برخی ادارات و سازمان‌های دولتی، می‌توان گفت که آموزش این مهم از رسالت‌های بعضی از وزارتخانه‌هاست. وزارت آموزش‌وپرورش که نقش اساسی در آموزش کودکان این سرزمین دارد، می‌بایست در آموزش حیوان‌دوستی گوی سبقت را از دیگر هم‌کیشان خود می‌گرفت، همین انتظار هم از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی نیز رواست که به نظر نگارنده، برعکس عمل کرده است! چاپ عکس سگی که به طناب آویخته شده در کتاب داستان کودکان، شاهد این ادعاست.
- **تصویب قوانین منع حیوان آزاری و دفاع از حقوق حیوانات:**
گرچه فرهنگ‌سازی راهی بنیادین و ریشه‌ای برای حل مسائل و مشکلات اجتماعی است اما بدهی است که تنها با این ابزار نمی‌توان اطمینان خاطر پیدا کرده و نیاز به ضامن عملی‌تری وجود دارد، چراکه در غیر این صورت تخطی از هنجارها و آموزش‌های صورت گرفته تنها شکستن تعهدی اخلاقی پنداشته می‌شود. در بسیاری از کشورها، حیوان آزاری را فی‌نفسه یک جرم قضایی می‌دانند اما حیوان آزاری در ایران، جرم انگاری نشده است و قوانین عامِ موجود هم قوانین زیست‌محیطی هستند و نه قوانینی در حمایت از جانوران. در سال‌های اخیر فعالیت‌هایی انجام‌شده تا حیوان آزاری، جُرم‌انگاری شده و به حیطه جرائم وارد شود که متأسفانه این فعالیت‌ها هنوز به نتیجه ملموسی نرسیده است که امیدوارم این مهم نیز به‌زودی عملیاتی شده و شاهد آزار و اذیت این آفریدگان خداوند نباشیم و شاهد جامعه‌ای با خشونت به‌مراتب کمتری باشیم.

زبان و فرهنگ

■ سید مهدی سجادی
دانشجوی دکترای زبان‌شناسی
دانشگاه تهران

ارتباط زبان و فرهنگ همواره موردتوجه و بررسی فلاسفه، انسان‌شناسان، زبان‌شناسان، فرهنگ‌شناسان، جامعه‌شناسان و نیز افرادی بوده است که به نحوی به این موضوعات علاقه نشان داده‌اند. در اینجا تلاش می‌شود تصویر و توصیفی اجمالی از این رابطه ارائه شود. نخست به تعریف این دو مقوله پرداخته می‌شود:

زبان، بخشی از ساختار ذهنی و روان‌شناختی انسان است که برای او امکان مقوله‌بندی جهان و موجودات آن و ایجاد ارتباط با افراد دیگر را فراهم می‌کند. از دیدگاه شناختی، ساختار زبان محصول تعامل انسان با جهان پیرامون خود است و کارکرد آن بیان معنا است و معنا نیز در ذهن قرار دارد. این پرسش که چرا زبان به آن شکلی که هست به کار می‌رود و ساختاربندی می‌شود پیش از هر چیز باید با ارجاع به این کارکرد پاسخ داده شود. زبان بازتاب ذهن است و دانش زبان از کاربرد آن ناشی می‌شود به این معنی که کاربرد زبان صورت و ساختار آن را شکل می‌دهد. ازآنجایی‌که انگیزه‌های ایجاد و کاربرد زبان بیرون و خارج از زبان قرار دارند لذا تبیین بیرونی زبان از اهمیت خاصی برخوردار است.

معنای یک عنصر زبانی آن چیزی است که در ارتباط با رابطه‌ی آن عنصر زبانی با جهان ثابت است نه مصداق‌هایش (referent) یعنی اشیاء و رویدادهایی که آن عنصر زبانی در موقعیت‌های خاصی به آن‌ها اشاره دارد. به‌عبارت‌دیگر معنای یک عنصر زبانی مفهومی (concept) است که آن عنصر زبانی در ذهن شنونده با آن مرتبط است یعنی با مفهومی که آن عنصر زبانی بیان می‌کند. برای مثال، معنای واژه‌ی گربه مفهوم «گربه» است که در حافظه‌ی شخص پیش از آنکه واژه‌ی گربه را برای بیان آن یاد بگیرد وجود داشته است.

فرهنگ به مثابه شیوه‌ی زندگی کردن افراد

واژه‌ی فرهنگ(culture) از واژه‌ی لاتینی(colere) به معنی «پرورش دادن» گرفته‌شده و به چیزی اشاره می‌کند که رشد کرده و پرورش داده‌شده است. در اصطلاح فرهنگ عبارت است از عضویت در جامعه‌ای گفتمانی که دارای فضای اجتماعی، تاریخی و پندارهای مشترک است. هنگامی‌که گفته می‌شود دو نفر دارای فرهنگ یکسانی‌اند به این معنی است که جهان را تقریباً به روش‌های مشابهی تعبیر می‌کنند و خود، افکار و احساساتشان را راجع به جهان به روش‌هایی بیان می‌دارند که برای یکدیگر قابل‌فهم باشد. به بیانی دیگر، فرهنگ یک جامعه متشکل از هر آن چیزی است که فردی باید بداند یا به آن باور داشته باشد تا به شیوه‌ای عمل کند که برای اعضای جامعه قابل‌قبول باشد. فرهنگ شیوه‌ی زندگی کردن افراد است. با توجه به این، فرهنگ نیز مانند زبان دانش است؛ دانشی که از افراد دیگر، چه به‌صورت مستقیم و چه از راه مشاهده‌ی رفتار آن‌ها، یاد گرفته می‌شود. به‌عبارت‌دیگر دانشی اجتماعی است یعنی از طریق اجتماع به دست می‌آید؛ بنابراین می‌توان از نوعی دانش به نام دانش فرهنگی صحبت کرد. بخشی از زبان، دانش فرهنگی است چراکه باید آن را از دیگران آموخت و لذا در ذهن افراد جای می‌گیرد. ما فرهنگمان را از افراد پیرامون خود یاد می‌گیریم. این نوع دانش نقش مهمی هنگام برقراری ارتباط با آن‌ها، به‌ویژه وقتی‌که از زبان استفاده می‌کنیم، بازی می‌کند.

این دانش به واحدهای کوچک‌تری به نام مفهوم و گزاره(proposition) تقسیم می‌شود. بیشتر واژه‌ها بیانگر مفاهیم‌اند مانند مفاهیم«پرنده»، «زبان» و غیره. جمله‌ها هم به‌طورکلی بیانگر گزاره‌ها هستند مانند گزاره‌ی «ادیسون برق را اختراع کرد.». دانش مشترک ما از مفاهیم و گزاره‌ها تشکیل‌شده است:¬«پرنده»، «پرواز کردن»، «چراغ» و «قرمز» مفهوم هستند اما آنچه سبب می‌شود که معنی«پرنده پرواز می‌کند.» و «چراغ‌قرمز است.» را به‌درستی بدانیم و درک کنیم بخشی از دانش فرهنگی ما است؛ مثلاً آیا منظور از «چراغ‌قرمز است.»، توصیف رنگ چراغ است یا علامت توقف ماشین. به‌طور خلاصه، دانش ما متشکل از شبکه‌ی عظیمی از مفاهیمی است که گزاره‌ها آن‌ها را به هم مرتبط می‌سازند.

در چهار نقطه زبان با دانش و به‌طور مشخص با فرهنگ تلاقی پیدا می‌کند: الف(زبان متشکل از مفاهیم و گزاره‌ها است. ب) معانی، مفاهیم و گزاره‌ها هستند. ج) درک و کاربرد گفتار مستلزم کل دانش است. د مقولات اجتماعی به لحاظ زبانی مرتبط (از جمله فرهنگ)، مفاهیم هستند.

هر زبانی فرهنگ خاصی را در خود رمزگذاری کرده و فرهنگ بر کاربرد زبان تأثیر می‌گذارد

نگرش‌ها، باورها، ارزش‌ها و دانش افراد در شیوه‌ی استفاده‌ی آن‌ها از زبان منعکس می‌شود. عرب‌های بادیه‌نشین واژه‌های زیادی برای انواع مختلف شتر دارند همان‌گونه که اسکیموها واژه‌های زیادی برای انواع برف دارند. در یوپیک (Yup,ik)(مجموعه زبان‌های رایج در بخش‌هایی از الاسکا و سیبری و جزو خانواده‌ی زبان‌های اسکیمو-الوت) این ویژگی مربوط به خوک آبی است: نه‌تنها واژه‌های جداگانه‌ای برای انواع گوناگون خوک آبی دارد مانند«maklak= خوک آبی ریش‌دار»، بلکه اصطلاحاتی برای گونه‌های خاصی در سنین مختلف دارد مانند«amirkag= خوک آبی ریش‌دار جوان»،¬«maklaag= خوک آبی ریش‌دار یک‌ساله»، «maklassuk= خوک آبی ریش‌دار دوساله» و «qalriq= خوک آبی ریش‌دار نر بزرگ»، حتی برای خوک‌های آبی در شرایط مختلف اصطلاحاتی دارد مانند «ugtag= خوک آبی روی یخ شناور» و «puga= خوک آبی روی سطح». انگلیسی از اصطلاح کلی«animal= حیوان» برای انواع گوناگون موجودات زنده غیر از انسان استفاده می‌کند اما اصطلاحی ندارد که هم «fruit= میوه» و هم «nut= میوه‌ی گردویی و مغزدار» را پوشش دهد درحالی‌که چینی دارد. در انگلیسی برای پای انسان و گاو نر از واژه‌ی «leg= پا» اما در اسپانیایی برای پای انسان از واژه‌ی «piernas» و پای گاو نر از «patas» استفاده می‌شود. در انگلیسی برای اشاره به غذا خوردن انسان و اسب از واژه‌ی «eat» درحالی‌که در آلمانی برای غذا خوردن انسان از «essen» و اسب از «fressen» استفاده می‌شود. هم در آلمانی و هم فرانسوی برای ضمیر انگلیسی «You= تو/شما» دو ضمیر یکی مفرد و دیگری جمع وجود دارد: آلمانی:¬«du= تو»، «sie= شما»؛ فرانسوی: «tu= تو»، «vous= شما». زبان فارسی، کردیِ سورانی و هه‌ورامی هم در این زمینه شبیه فرانسوی و آلمانی‌اند. در فرانسوی و دیگر زبان‌های رومیایی خورشید مذکر و ماه مؤنث است. در زبان هه‌ورامی هم دقیقاً چنین است درحالی‌که در عربی و آلمانی خورشید مؤنث و ماه مذکر است و در برخی زبان‌ها جنس دستوری وجود ندارد مانند فارسی و کردیِ سورانی. انگلیسی واژه‌ای برای تعارف ندارد. «روز خوب» در میان بسیاری از اروپایی‌ها «روزی آفتابی» درحالی‌که در میان بسیاری از آفریقایی‌ها«روزی بارانی» است.

پرسش اساسی این است که این تفاوت‌ها از کجا ناشی می‌شود؟ پاسخ این سؤال را باید در انگیزه‌های بیرونی شکل‌دهی زبان ازجمله فرهنگ جستجو کرد. کاربرد زبان عملی فرهنگی است چون گویشوران زبان باهم نقش‌های اجتماعی را می‌سازند نقش‌هایی که آن‌ها را به‌عنوان اعضای یک جامعه‌ی گفتمانی تعریف می‌کنند. تفاوت موجود میان زبان‌ها تنها تفاوت در رمزگذاری (واژه‌ها) نیست بلکه تفاوت در مفاهیم معنی شناختی مربوط به این رمزگذاری‌های متفاوت است و این مفاهیم متفاوت حاکی از مقولات فرهنگی متفاوت است. این مفاهیم معنی شناختی رمز زبانی بیانگر شیوه‌ی نگرش افراد به خود و دنیای پیرامون خود یعنی همان فرهنگ است. هر زبانی فرهنگ خاصی را در خود رمزگذاری کرده و نشان می‌دهد. فرهنگ بر کاربرد زبان تأثیر می‌گذارد و زبان این تأثیر را نشان می‌دهد و به‌ویژه در شکل نوشتاری‌اش نقش مهمی در ماندگاری فرهنگ دارد یعنی زبان نماد واقعیت فرهنگی است. معناهایی که یک‌زبان بیان می‌کند به تعداد معناهایی که فرهنگ مرتبط با آن بیان می‌کند متفاوت است. آنچه این نمونه‌ها نشان می‌دهند این است که تفاوت‌های معنایی بین زبان‌ها به تفاوت‌های فرهنگی برمی‌گردد بنابراین نظام معنایی یک‌زبان به فرهنگ گویشورانش مربوط می‌شود. این نمونه‌ها نشان می‌دهد که فرهنگ در زبان بازتاب می‌یابد به این صورت که هنگامی‌که پدیده‌ای در فرهنگی دارای جایگاه و نقش ویژه و مهمی باشد در زبان مرتبط با آن فرهنگ نیز بازنمود پیدا می‌کند. به‌عنوان نمونه، همان‌گونه که اشاره شد، دلیل اینکه در زبان یوپیک واژه‌ها و اصطلاحات زیادی برای خوک آبی وجود دارد این است که این حیوان در فرهنگ گویشوران این زبان دارای نقش پررنگی است.

زبان بخشی از فرهنگ و فرهنگ بخشی از زبان است

زبان برای بیان معنی به کار می‌رود و معنا توسط فرهنگ مشخص می‌شود. پس برای معنادار بودن زبان باید به فرهنگ رجوع کنیم. هر زبانی ابزارهایی منحصراً فردی و اجتماعی فراهم می‌کند که انسان به‌وسیله‌ی آن جهان پیرامون خود و دیگران را درک می‌کند. ارتباط این دو مقوله تا جایی است که یادگیری فرهنگ گویشوران یک‌زبان به‌اندازه‌ی یادگیری خود زبان مهم است و اساساً یادگیری درست یک‌زبان و تسلط بر آن بدون داشتن دانش فرهنگی درباره‌ی آن زبان غیرممکن می‌نماید. در یک‌کلام، زبان آیینه‌ی ذهن و درنتیجه فرهنگ است. زبان و فرهنگ رابطه‌ای نزدیک و تنگاتنگ دارند و به‌گونه‌ای ناگسستنی به هم وابسته‌اند. رابطه‌ی آن‌ها از نوع همپوشی است نه شمول یعنی یکی زیرمجموعه‌ی دیگری نیست. زبان بخشی از فرهنگ و فرهنگ بخشی از زبان است. برخی از جنبه‌های زبان غیرفرهنگی و نیز بعضی از جنبه‌های فرهنگ غیرزبانی هستند. ازجمله جنبه‌های غیرفرهنگی زبان می‌توان به توانایی ذاتی انسان برای انجام حرکات تولیدی آوایی و از توانایی غیرزبانی او شکل‌دهی و انتقال تفکر و از جنبه‌های غیرزبانی فرهنگ نیز محدوده‌ی شخصی افراد هنگام صحبت کردن با دیگران اشاره کرد. رابطه‌ی بین زبان و فرهنگ و رابطه‌ی این دو با تفکر در انگاره‌ی زیر نشان داده‌شده است. با این توصیف، می‌توان گفت که هر زبانی حامل فرهنگ خاصی است، پس هر زبانی باید از جایگاه ویژه و خاص خود برخوردار باشد و در راستای حفظ و نگهداری آن کوشید.

عذر بدتر از گناه

■ مظهر حیدری

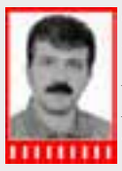

هیچ معلولی بدون علت نیست، هیچ تولدی ناخودآگاه و بدون تکوین شرایط و بستر زایش خود، پا به عرصهٔ وجود نمی‌گذارد. باید بسیاری از عوامل، عناصر و شرایط دست در دست هم، با نقشه و تعامل در کنار هم، آن‌هم به‌دوراز تضاد و تعارض و یا چالش ناخواسته‌ای قرار گیرند تا بتوانند فرآورده خود را به ظهور و وجود برسانند؛ اما این بار برعکس تولد و تکثیر و تولید، بعضی پدیده‌ها به‌ظاهر بسیار خودجوش، خارج از برنامه و ناهماهنگ و اختصاراً بادآورده و نامراد به نظر می‌رسد.

پدیدهٔ خانه‌های باغی یکی از هزاران نشان و نماده‌هایی است که ظاهراً به‌دوراز چشمان ما و درنهایت ناباوری، مخفیانه و با عبور از سایه، همچون زائده‌ای ناشناس، خزنده و آفت‌زا، غریبانه و از راه بیراهه و یا در انبان مسافری ازهمه‌جابی‌خبر وارد مملکت شده و با خود مشکلات و گرفتاری‌های ناخواسته‌ای را به ارمغان آورده است. اما اگر بیش از این واقعیت را قلب نکرده و یک‌بار برای همیشه با نگاهی واقع‌بینانه و به‌دوراز استتار و فرافکنی و باشهامت و شجاعت به مشکل و معضل ایجادشده اقرار کنیم، کار بسیار ساده و تصمیم بسیار آگاهانه خواهد بود.

با آغاز برنامهٔ پنج‌سالهٔ توسعهٔ کشور پس از پایان جنگ ایران و عراق، با تعریف و توجیه فنی و اعتباری طرح‌های ملی و عمرانی و تخصیص اعتبارات مکفی در سطح شهرستان می‌رفت که چشم‌انداز خوبی از اجرای پروژه‌های زیربنایی و زیرساخت، مدنظر و پیرو گردد، اما عملاً و با چشمان خود دیدیم که اجرای طرح‌های ناقص و ناتمام مورداشاره (شبکه‌های انتقال آب و آب‌رسانی از دریاچه زریبار به زمین‌های تحت پوشش و احیاء و مدیریت چاه‌های عمیق آب‌های زیرزمینی، طرح‌های آبیاری تحت‌فشار و قطره‌ای و...) نه‌تنها راه به‌جایی نبرده و در کوران آشفته‌کاری‌ها و مکاره بازاری‌ها مشکلی را برای هیچ‌کسی حل نکردند، بلکه عدم اجرای نهایی و اختتام به خیر آن‌ها، زمینه‌ساز و محرک بسیار مؤثری شد درراه دست‌اندازی‌ها و د خل و تصرفات سلیقه‌ای و بدون ملاحظهٔ زمین بازان و دلالان و مقاطعه‌کارانی که همواره مترصد و در کمین نشستهٔ فرصت‌های بزنگاهی بوده و هستند. درواقع آن‌ها با چنین حرکات ناآگاهانه و غیرمسئولانه، عملاً فضای فانتزی و غیرمولد شهرها را به میان جامعهٔ روستا انتقال دادند و این چیزی نبود جز غفلتی که ما به‌عنوان سیاست‌گذاران بخش تولید و کشاورزی مسبب آن بودیم و زمینه و شرایط رشد و ظهور تخریب گرایانه آن‌ها را فراهم کردیم.

این سیاست و نقشه به دو دلیل، موفق و سریع اتفاق افتاد:

۱ - وجود سرمایه و پول‌های انباشته‌شده و سرگردان در میان شهرنشینان و اقشار پردرآمدی که راهی جز صرف و استفادهٔ از آن را در سیمای املاک و خانه‌های باغی نیافته و به‌نوعی اقدام به تأمین و تهیهٔ مکان‌هایی خصوصی برای نوعی آسایش و آرامش و فرار از دل‌مشغولی‌های شهرنشینی خارج از حوزهٔ عمومی نموده‌اند.

۲ - ناکافی بودن و کمبود فضاها و مراکز تفریح و تفرج عمومی در سطح و اطراف شهرستان به‌عنوان خدمات شهری و مدنی با توجه به ظرفیت‌ها و مکان‌های عالی موجود.

حال معضل خانه‌های باغی و قلع‌وقمع آن‌ها در این مقطع به‌نوعی اعلام نگرانی و نارضایتی همان دستگاه اجرایی و سیاست‌گذاری است که می‌خواهد آب‌رفته را به جوی بازگردانده و غفلت و کم‌توجهی خود را در مسند و جایگاه متولی و کارگذار امر حادث جبران کند و به‌نوعی علیه وضع موجود اعلام جنگ نماید و یا در پی بازیافت مشروعیت و مقبولیت خویش و تصدی‌گری تضعیف‌شده، به دنبال جبران مافات و گریز از دار مکافات، عزم خود را جزم کرده است، اما این مهم که در پشت چنین تصمیماتی عواقب اندیشیده شده‌ای وجود دارد یا نه را آینده تعیین می‌کند، اگر تخریب و ویران می‌کنیم تا دوباره به شکل مستحق و شایسته‌تر از وضع کنونی استفاده و بهره‌برداری نماییم بسیار نیک و پسندیده خواهد بود در غیر این صورت آش همان آش و کاسه همان کاسه.

اگر مقداری جانب‌دارانه و باملاحظه به موضوع نگاه کرده و تنها یکروی سکه را نبینیم، بدین معنی که اگر در حال حاضر دستگاه مربوطه به کمک دیگر نهادها سعی در بازسازی سجایا و وجوهات قانونی و مشروع خود و تسلط و اقتدار ازدست‌رفته در راستای حفظ و حراست از اموال و منابع ملی و عمومی برآمده، جای بسی امیدواری و خوشنودی بوده و همه آن‌ها به فال نیک گرفته و خود را مکلف و موظف به تمکین از آن می‌دانیم؛ زیرا این درست مصداق همان ویران کردن برای آبادانی خواهد بود، در غیر این صورت داستان عذر بدتر از گناه خواهد بود و بس.

مشارکت در فعالیت‌های ورزشی و امکانات سطح شهر

■ رضا حسینی

تعاریف مختلفی درباره شهر سالم بیان‌شده است ازجمله ازنظر سازمان بهداشت جهانی شهر سالم شهری است که محیط خود را بهبود می‌بخشد و منابعش را توسعه می‌دهد. به‌طوری که مردم آن بتوانند یکدیگر را در جهت نیل به بالاترین توانایی‌ها پشتیبانی کنند. از دیدگاه دیگر شهر سالم شهری است منطبق بر اهداف زندگی سالم شهروندان در یک بستر سالم و پاک. البته چنین شهری باید استانداردهای قابل قبولی در بحث فضای سبز، خدمات زیرساختی و دیگر نیازهای شهروندان و امکانات رفاهی مناسب جهت زندگی آرام را داشته باشد. امروزه با پیشرفت سریع تکنولوژی نوین و استفاده از ابزارهای فناوری اطلاعات تغییر سبک زندگی افراد و نیز گسترش زندگی آپارتمانی در شهرها، فعالیت‌های ورزشی شهروندان رو به کاهش می‌رود. به‌طورکلی ورزش در تمام دوران زندگی از اهمیت زیادی برخوردار بوده و موجب می‌شود افراد مکان مناسبی برای گذراندن اوقات فراغت خود داشته و در تأمین سلامت جسمی و روحی آنان تأثیر بسیار زیادی دارد. همچنین به دلیل مشغله بیش‌ازحد افراد، نامساعد بودن محیط طبیعی و اجتماعی موجود، شهروندان به اتومبیل به‌شدت وابسته شده‌اند و فعالیت‌های اوقات فراغت نیز به‌نوعی تنظیم‌شده است که کمترین تحرک و فعالیت بدنی را به همراه دارد. لذا نیاز به انجام فعالیت‌های ورزشی توسط افراد و توسعه فضاهای ورزشی برای آن‌ها یک ضرورت امکان‌ناپذیر است. ورزش بخشی از زندگی سالم است و در دهه‌های اخیر روز به روز به تعداد کسانی که ورزش می‌کنند افزوده می‌شود. وجود فضاهای ورزشی در همه جای دنیا حق شهروندان محسوب می‌شود. در این راستا امکانات مهیا شده تا شهروندان با کمترین هزینه و امکانات، سلامت جسمی و روانی خود را حفظ کنند.

فضاها و امکانات ورزشی و تفریحی به‌عنوان اجزای مهم زندگی شهری

ازجمله سازمان‌های عهده‌دار ورزش همگانی و شهروندی در کشور فدراسیون ورزش‌های همگانی و شهرداری هستند. برنامه‌های فرهنگی، ورزشی و تفریحی یکی از مهم‌ترین عملکردهای شهری محسوب می‌شود و برنامه‌ریزی و مدیریت آن نیز از وظایف مهم شهرداری‌هاست. ازجمله مأموریت‌های مهم شهرداری در بخش وظایف اجتماعی و فرهنگی شهرداری که باعث رضایتمندی شهروندان از عملکرد آنان خواهد شد، توسعه و تأمین فضاهای ورزشی، اوقات فراغت شهروندان می‌باشد. فضاها و امکانات ورزشی و تفریحی به‌عنوان اجزای مهم زندگی شهری برای سلامت افراد جامعه شناخته‌شده‌اند و نقش اجتماعی، اقتصادی، آموزشی و فرهنگی باارزش را در جامعه بر عهده‌دارند. دسترسی هر فرد از جامعه به تعداد مناسبی از فضاهای باز و تسهیلات ورزشی و تفریحی و میزان و نحوی ارائه‌ی خدمات و امکانات ورزشی تأثیر مهمی در افزایش تحرک افراد دارد. پارک‌ها و فضاهای ورزشی در شهرها، امروزه مکان‌های مهمی هستند که شهرداری وظیفه تجهیز و نگه‌داری مناسب آن‌ها را بر عهده داشته و شهروندان انتظاراتی از آن‌ها دارند. شهرداری‌ها می‌توانند با ایجاد امکان ورزش به ارائه‌ی خدمات ورزشی موردنیاز شهروندان بپردازند و تجهیز این امکان ورزشی را بر عهده گیرند. نگه‌داری از تأسیسات آن باید فرد یا افرادی از طرف شهرداری انتخاب و عهده‌دار مدیریت این اماکن شوند. اماکن ورزشی را فضایی که فرد، متعلق به خود می‌داند و در آن احساس راحتی می‌کند، دانسته و به آن فضای سوم، فضایی که میزبان تجمعات شاد، غیررسمی، داوطلبانه و منظم افراد است. این‌گونه فضاها بیش از آنکه تنها یک فضا باشند، یک تجربه‌اند که نتیجهٔ چنین تعامل و تجاربی در میان افراد و گروه‌های مختلف، دریافت حس هویت جمعی، احترام به خود (عزت‌نفس) ارتقای مهارت‌های جمعی و مشارکت اجتماعی خواهند بود.

فضاها و زمین‌های ورزشی تنوع چشمگیری دارند که بررسی تمام آن‌ها امکان‌پذیر نیست، اما مشخصات برخی از مکان‌های ورزشی که بیشتر در فضاهای باز شهری و آپارتمان‌ها توسط شهرداری‌ها احداث می‌گردد در ادامه ذکر می‌گردد.

مرکزورزشی واحد همسایه: در این مرکز امکاناتی برای ورزش‌های پرطرفدار مانند گل کوچک، والیبال، بسکتبال و تنیس روی میز در فضای باز پیش‌بینی می‌شود. شعاع کاربردی مرکز ورزش واحد همسایه ۳۰۰ متر است؛ و جمعیتی بین ۲۰۰۰ تا ۴۰۰۰ نفر را تحت پوشش قرار می‌دهد. حداقل مساحت این مرکز ۵۰۰ متر است.

مرکزورزش محله: در این مرکز افزون بر ورزش‌های که در فضای آزاد مرکز ورزش واحد همسایگی عملی می‌شوند، سالن‌های ورزشی مخصوص ژیمناستیک و شطرنج نیز طراحی می‌شوند. حداقل مساحت آن ۵۰۰۰ مترمربع در نظر گرفته می‌شود.

در بسیاری از محله‌های شهری گونه غالب کاربری زمین فقط کاربری مسکونی و مرکز خرید است. درحالی که هر محله شهری باید نیازمندی‌های مربوط به خود را داشته باشند. انسان‌های ساکن در شهرها باید انسان‌های متحرکی باشند و نیازمند فضاهای باز، سبز و فضاهای ورزشی هستند. باید در میان شهرها محیطی طبیعی وجود داشته باشد درحالی که در کمتر واحدی از واحدهای مسکونی تازه‌ساخت جای برای تحرک و ورزش و فضاهای باز در نظر گرفته‌شده است. مطالعات متعدد حاکی از آن است که مردم تمایلی به فعالیت فیزیکی نشان می‌دهند که دسترسی مناسب و راحتی به مکان‌های مخصوص ورزش کردن نظیر پارک‌ها و اماکن ورزشی داشته باشند. موسسه CDC در امریکا گزارش نمود که ایجاد و توسعه فضاهای ورزشی مناسب فعالیت می‌تواند باعث افزایش ۲۵ درصدی مردم در انجام فعالیت و ورزش حداقل ۳ بار در هفته شود. کمبود اماکن تفریحی و ورزشی با توجه به پراکندگی جمعیت مناطق مختلف از مهم‌ترین مشکلات شهری می‌باشد. که نهایتاً منجر به نابسامانی‌های اجتماعی از قبیل بزهکاری، گرایش به مواد مخدر، جنایت و... در میان جوانان می‌گردد. یکی از محوری‌ترین نگرش‌های توسعه پایدار شهری سامان‌دهی جمعیت سالم در چهارچوب شهروند سالم در محیط‌زیست سالم است افق مذبور حاصل نمی‌گردد مگر با توسعه فضاهای ورزشی.

تحلیل مکانی فضاهای ورزشی یک شهر با استفاده از سیستم اطلاعات جغرافیای (GIS)

استقرار هر عنصر شهری در موقعیت فضایی- کالبدی خاص از سطح شهر، تابع اصول و قواعد مخصوص به خود می‌باشد که در صورت رعایت شدن موقعیت و کارای عملکرد آن عنصر در همان مکان مشخص خواهد انجامید؛ و در غیر این صورت چه‌بسا باعث بروز مشکلات خواهد بود. بدون شک مدیریت و اجرای مطلوب و موفق برنامه‌های ورزش، مستلزم فراهم آوردن مجموعه‌ای از شرایط و امکانات است. ازجمله مهم‌ترین این شرایط ایجاد و توسعه و بهره‌برداری مطلوب از امکانات و تأسیسات ورزشی و فراهم نمودن تسهیلات لازم جهت دسترس آسان علاقه‌مندان ورزش به این فضاها می‌باشد. فضاهای ورزشی نیز ازجمله مراکز خدمات عمومی است که به دلیل اهمیت فراوانی که دارد نمی‌توان آن را به سازوکار اقتصادی واگذار کرد. باید توجه داشت که هرساله اماکن ورزشی زیادی در نقاط کشور ساخته می‌شود که طبق بررسی‌های به‌عمل‌آمده از سازمان‌های متولی امر مشخص گردیده که مکان‌یابی آن بر اساس روش سنتی صورت می‌گیرد.

تعیین مکان بهینه مراکز ورزشی از وظایف مهم برنامه ریزان و تصمیم گیرندگان شهری می‌باشد. این اماکن باید به‌گونه‌ای در شهر واقع شوند که شهروندان به‌راحتی به آن‌ها دسترسی داشته باشند. علاوه بر این می‌توان عنوان نمود که برنامه ریزان سعی دارند تا توزیع مرکز خدماتی را در محیط‌های شهری بهینه سازند و این توزیع مناسب با توزیع جمعیت و یا میزان تقاضا نقاط مختلف می‌باشد. تکنولوژی (GIS) با جمع‌آوری و تلفیق پایگاه داده‌های معمولی به‌وسیله تصویرسازی و استفاده از آنالیزهای جغرافیای، اطلاعاتی را برای نقشه‌ها فراهم کند.

یک‌ساله‌ای که یک سده سخن در سینه دارد

■ **ناصر کانی‌سانانی**

با پوزش از نویسنده این متن و خوانندگان گرامی چیا، این مقاله در شماره پیشین چیا با مقاله دیگری تداخل پیداکرده بود، به همین دلیل عین مقاله دوباره به چاپ می‌رسد.
ماهنامه چیا

دوازدهمین شماره ماهنامه چیا، پایانی بر یک سال فعالیت فرهنگی است که چهارفصل، ۱۲ ماه، ۵۲ هفته و سیصد و شصت‌وپنج روز را با ذکر و فکر طبیعت پشت سر نهاد و هر شماره‌اش ادعانامه‌ی مظلومانه‌ای علیه آمران و عاملانی بود که ناجوانمردانه و خیره سرانه به زیستگاه عمومی تاختند و طبیعت بکر و زیبای این سامان را در پای بت آمال دنیوی خویش قربانی نمودند و نیز اعتراض‌نامه رسایی بود علیه آنان که می‌توانستند از فجایع و وقایع جلوگیری کنند اما نکردند و بی‌تفاوت از کنار قضایا گذشتند.
اسناد مستند این ادعانامه‌ها و اعتراض‌نامه‌ها قد و قامت سوخته‌ی ارتفاعات خاکستر شدن جنگل‌ها و مراتع جزغاله شدن جانداران بی‌جان ریش‌ریش شدن سر و سیمای فرازها و فروهای طبیعت آلوده شدن آبگیرها، آبخیزها و آبروها به نجاسات و پریشان شدن دشت و دمن و انواع سموم و ... بود که تصویر زنده این تجاوزات و تعدیات و برملا کردن خطرات این تهدیدات در قالب عکس و مقالات آرایش و پیرایش ستون‌ها و صفحات چیا بود که علی‌رغم بار سنگین محرومیت‌های مادی و معنوی و ممنوعیت‌های قدمی و قلمی تنها و تنها به همت و هدایت گردانندگانش ابراز و اعلام و اقامه‌شده است. آنان که از نشر و نگارش در این وانفسا آگاهی چندانی ندارند شاید به فرازی چیا و فرزانگی چیاکاران واقف نباشند اما اهل‌فن اهمیت این کار و عظمت این کارگذاران را نیک می‌دانند و آگاه‌اند که اینان مخلصانی هستند که در پیشگاه خالق طبیعت تعهد داده‌اند که از صنعش هراست تا مائده خلقتش زمینه تداوم حیات مخلوقاتش را فراهم آورد.
در بستر این تقید تلاشی مجاهدت گونه با قلم و قدم آغازیده و در تداومش از جان و مال مایه گذاشته تا عبادت را در قالب خدمت به زیستگاه انسان‌ها تجلی دهند. سزاست که به درازای یک سال بر این نستوه مردان آفرین گفت و گفتار و پندار و کردارشان را در چیا آویزه گوش آمیخته هوش و سرمشق خروش خویش کنیم و هم پا و همیار آنان در پیمودن این طریق حسنه باشیم.
سخن من در این شماره تنها در تأیید و تشویق چیا و چیاکاران نیست زیرا این خیل خجسته خو که ایلی از مشتاقان طبیعت را به همراه دارند چنان شیدا و شیفته بزم و رزم خویش‌اند که نیازی به آفرین و دست‌مریزاد من ندارند بقولی:
ز عشق ناتمام ما جمال یار مستغنی است
به آب و رنگ و خال و خط چه حاجت روی زیبا را
لب مطلب اینکه وظیفه ما در قبال این منادیان و حافظان طبیعت چیست؟
آیا این مهم را تنها به همت آنان واگذاریم ودرگذریم؟
آیا از ما حرفی و حرکتی در جهت فعل و فریادآنان نیست؟
به‌طور مسلم جواب این پرسش‌ها و ده‌ها سؤال دیگر در این زمینه روشن است. اگر ما به آموزه‌های دینی‌مان و به آموخته‌های فرهنگی‌مان که مایه مباهات و مقامات ماست مراجعه کنیم، می‌بینیم که مسئولیت و مأموریت حراست و حفاظت از زیستگه مشترک در زمره اولویت‌هاست که چون فرض عین بر همگان واجب می‌باشد. حال اگر قلیلی انسان نمای علیل الفکر و یا رزیل العمل به هر ترفند و توطئه‌ای به ساحت این سفره‌ی الهی می‌تازند و با قلب و قدم سیاه خود این خوان پرمائده را ملوث و مکدر می‌کنند، تکلیف انسانی اسلامی ماست که از حریم خویش دفاعی جانانه بکنیم و اجازه ندهیم سرچشمه حیاتمان ملعبه‌ی دست ثعلب صفتانی گردد که جز خود و منافع خود به هیچ‌چیز و هیچ‌کس حتی خدا و خلقتش هم رحم نمی‌کنند.
آتش‌سوزی‌های مکرر جنگل‌ها و مراتع این سامان را در نظر بگیرید؛ گو اینکه آنان که باید مسئولیت حفاظت از این سرمایه‌های ملی را بپذیرند، در طریق توجیه کوتاهی‌های خود آسمان‌وریسمان به هم می‌بافند تا قضیه را ماست‌مالی کنند. بر همگان هویدا است که آمران و عاملان این نارها نامردمانی هستند که بودن خود را در نبودن دیگران می‌بینند. آنان خیره سرانه بر منبع اصلی حیات می‌تازند و همچنین آلایندگان طبیعت به انواع مکدرات و بهره‌برداران بی‌بنیاد از آب‌وخاک که غنای خویش را در فقر طبیعت جستجو می‌کنند و سرانجام مسئولان و دست‌اندرکاران که شرعاً و قانوناً در قبال طبیعت مسئول و نظام همه گونه ابزار قانونی و قدر قدرتی را در اختیارشان نهاده، اما بی‌تفاوت از کنار همه جفاهای روا شده به محیط زیست می‌گذرند و آنچه را که باید انجام دهند به وادی تعلل و فراموشی می‌سپارند. با این تفاصیل که در برابر ستم‌هایی که به طبیعت روا شده و می‌شود قطره از دریاست چه باید بکنیم مطرح می‌شود؟ تا جوابی برای فردایمان داشته باشیم که خالق از ما می‌پرسد که برای پاسداشت نعمتی که ارزانی شده بود چه کردید؟
به گمان من جواب در عین اختصار دربرگیرنده‌ی یک عالم معنی است. رخت بی‌تفاوتی از تن بدر کنیم و چو انسانی متعهد و مسئول در برابر فضای حیاتی‌مان عمل کنیم و همره چیا و چیاکاران در صیانت از طبیعت و نعماتش بکوشیم و به گوش و هوش باشیم که داعش صفتان بر این گستره گذر نکنند.
ختم کلام با گریزی به تاریخ روایتی است که اساطیر و افسانه‌ها را هم شامل است. در ورقی از این نقل که شاهنامه فردوسی نیز از آن مایه گرفته آمده است که زال از بدو تولد موهای سپید داشت و خردورزان آن را نشان درک و درایت والای نوباوه دانستند.
یک سال بر میلاد این سپید نشان گذشته بود که مراتب معرفت وی به منصه‌ی ظهور رسید و همگان بر آن واقف شدند و بعدها پندار و گفتار این فرزانه حل‌المسائل عامه گردید و از پشت وی رستمی پدید آمد که پاسدار مجد و عظمت ایران شد، نشریه چیا نیز در یک سالگی، چیرگی در ایفای مسئولیتی که برای خود مقرر داشته را به اثبات رسانده است. در خلال این یکسال قلم‌ها و قدم‌ها را در قبال شناخت و حفظ طبیعت به کار گرفته است و منشوری مزین انشا نموده که شایسته نقل در هر محفلی است. امید است مخاطبان این نشریه که رواست شمول همگان باشد، با درک اهمیت موضوع، عزم را با جزم تقویت و در حفاظت و حراست از فضای حیاتی کوشا باشند و به‌عنوان گام نخست در این ره، یک‌ساله‌ای را همرهی کنند که یک سده سخن در سینه دارد. باشد که از پس این درک و دریافت، رستم‌هایی پا به عرصه بگذارند که با دشمنان و دیوان و ددان ضد طبیعت درافتند و این گستره‌ی حیات‌بخش را با الوان زیبایش حافظ باشند.

سیستم آموزش و پرورش چندزبانگی (این شماره: هندوستان)

■ **امین عزیزی**

فاهمیت آموزش در جوامع چند فرهنگی و چند زبانی با مسئله عدالت اجتماعی چنان عجین و پیوسته است که به حاشیه راندن آن می‌تواند چنان آسیب‌های جدی و خطرناکی به سازمان و ساختار سیاسی، امنیتی، اجتماعی و فرهنگی کشورها وارد آورد که آن‌ها را تا مرز از هم گسستگی و فروپاشی کامل سوق دهد.
اندیشمند فنلاندی خانم اسکاتنب کنگس (متولد ۱۹۴۰ میلادی، مدیر پروژه تحقیقاتی آموزش‌وپرورش از اقلیت فنلاندی در سوئد) صریحاً اظهار می‌دارد که؛ "آموزش چندزبانه که متمرکز بر عدالت اجتماعی می‌باشد نه‌تنها به استحکام و استمرار فرهنگ بومی و قومی کمک می‌کند بلکه انسجام، رشد و توسعه فرهنگ کل جامعه را نیز به همراه دارد. چراکه؛ غنای قومی فرهنگی متنوع است که تحولات فردی و اجتماعی و توسعه همه‌جانبه را در پی دارد".
بنا به نظر اسکاتنب کنگس (۱۹۹۵)، انگاره اینکه آموزش چندزبانه، زبان رسمی کشوری را نادیده می‌گیرد امری نادرست و غیرعلمی است. به نظر وی آموزش چندزبانه امکان آموزش مساوی تمام زبان‌های رایج را برای تمامی اقوام فراهم ساخته و باعث از بین رفتن شکاف‌های اجتماعی و فرهنگی میان اقوام و کل جامعه که در اثر ناآشنایی با یکدیگر به وجود آمده است می‌شود.
از سوی دیگر آمیت موهانتی، محقق و مربی بنام هندی که فعالیت‌های پژوهشی‌اش متمرکز در جامعه متکثر هندی می‌باشد ابراز می‌کند که رشد و پیشرفت روانی، ذهنی، اجتماعی و فرهنگی تمامی گروه‌ها و اقوام ساکن در سایه آموزش چندزبانه و چند فرهنگی ممکن می‌باشد. (۱۹۹۴)

اهمیت آشنایی با تجربه کشورهای دارای تکثر فرهنگی-زبانی

بدیهی است که آموزش به زبان مادری در چارچوب آموزش چندزبانه برای تمامی اقوام یک امر مسلم و حق انسانی می‌باشد و نبایستی در جوامع متکثر قومی تحت عنوان آموزش رسمی تک‌زبانه در حاشیه قرار بگیرد. به باور اندیشمندانی چون کنگس و موهانتی؛ مسئله نادیده انگاری زمانی به فاجعه تبدیل می‌گردد که کودکان از اقلیت‌های قومی با شروع دوره تحصیلی و گذار به زبان دوم رسمی امکان رشد زبانی، ذهنی، فرهنگی و اجتماعی پیدا نکرده و دچار بحران‌های متعدد می‌گردند. زیرا که زبان آموزش و مفاهیم متفاوت آن‌ها را در فهم و تحلیل مطالب دچار تناقض می‌کند. در نظر موهانتی، این نادیده انگاری که در ارتباط مستقیم باقدرت یک‌جانبه گرایانه است باعث در حاشیه قرار گرفتن فرهنگ و زبان اقلیت‌های قومی و متعاقباً میراث بشری می‌شود. نتیجه این فرایند ناخوش آیند منجر به بی‌عدالتی زبانی و فرهنگی در کل یک جامعه گشته و عدم توجه به تنوع فرهنگی نهایتاً باعث عدم انسجام فرهنگی و ازهم گسیختگی شالوده معنوی آن جامعه می‌شود.
کشورهای بسیاری در جهان وجود دارند که از تکثر فرهنگی و زبانی برخوردار بوده و هرکدام به شیوه‌ی خود با آن به‌ویژه در امر آموزش برخورد نموده‌اند. آشنایی با تجربه کشورهایی که با تکثر فرهنگی-زبانی مواجه‌اند، اهمیت زیادی دارد، چون ایران نیز که کشوری است با تنوع فرهنگی-زبانی تاکنون در زمینه ایجاد امکانات برابر و اعمال سیستم آموزش‌وپرورش چندزبانه گام عملی برنداشته و این امر همچنان معضلی است که جامعه ایران را از عدالت اجتماعی - فرهنگی که در قانون اساسی نیز به‌صراحت به آن پرداخته‌شده است، دور نگه‌داشته است.
پرداختن به تجارب کشورهایی که خود را در برابر مسئله تکثر زبانی- فرهنگی بیمه کرده‌اند، می‌تواند کنجکاوی و هشیاری ما را افزایش داده و ما را به‌سوی مناسب‌ترین راه‌حل ممکن در ایران رهنمون گردد. در این شماره ماهنامه چیا به تجربه کشور هندوستان درزمینه آموزش‌وپرورش چندزبانگی می‌پردازیم و در شماره‌های آینده نیز به تجارب کشورهای دیگر جهان خواهیم پرداخت.

سیستم آموزش‌وپرورش چندزبانگی در هندوستان

جوهره میراث هند؛ پلورالیسم و همزیستی زبان‌ها، نژادها، فرهنگ‌ها و مذاهب آن سرزمین است و دارای حکومتی چندحزبی است و هیچ‌گاه سعی سیستماتیکی مبنی بر اضمحلال این تنوع و جوشاندن آن‌ها در یک دیگ و تحمیل یک‌زبان و یک فرهنگ بر سرزمینی باآن‌همه تنوع صورت نگرفته است.
قدمت چندزبانگی هند؛ به دوران باستان، هنگامی که گروه‌های قومی و نژادی در تماس با یکدیگر از طریق مهاجرت از یک منطقه به منطقه دیگر بودند برمی‌گردد. پلورالیسم هندی در گوناگونی زبانی آن کشور بازتاب پیداکرده است. برابر با سرشماری سال ۱۹۷۱ کشور هند دارای ۱۶۵۲ زبان متعلق به ۵ خانواده‌ی زبانی یعنی هندو-آریان، دراویدیان، آسترو-آسیاتیک، تبت-برمه و سمیتو-هامیتیک می‌باشد. قانون اساسی هند ۲۲ زبان را به رسمیت شناخته است. در رسانه‌های نوشتاری از ۷۸ زبان و در رادیو و تلویزیون از ۷۱ زبان استفاده می‌شود و مکاتبات و نگارش‌های اداری کشور نیز با ۱۵ زبان مختلف صورت می‌گیرد. زبان‌های رایج هند عبارت‌اند از: اردو، گجراتی، اروپا، آسامی، پنجابی، تامیل، کشمیری، تلگو، کاماری، مالایائیم، مراتی و زبان هندی.
به‌موجب قانون اساسی هند، زبان هندی، زبان رسمی هند و خط "دوانگاری"، خط رسمی می‌باشد. زبان انگلیسی نیز زبان دیوانی کشور و مکاتبات اداری و آموزش دانشگاهی با این زبان انجام می‌گیرد.
ازآنجاکه سیستم سیاسی هند بر پایه نوعی از فدرالیسم بناشده است، سیستم آموزشی این سرزمین نیز از طرح تمرکززدایی پیروی می‌کند. ساختار آموزشی هند بر رقابت‌های آموزشی بین مناطق تأکید دارد و سیستم آموزش ابتدایی آن دارای رتبه دوم در جهان است. طرح تمرکززدایی آموزشی در هند که از ۳۰ سال پیش به اجرا درآمده است، باهدف اجرای سیاست‌های خانواده محور و دانش‌آموز محور به‌ویژه در حوزه ابتدایی به‌منظور دستیابی همه کودکان به امکانات آموزشی مناسب در مدارس رسمی یا غیررسمی و ادامه تحصیل در این مراکز می‌باشد.
آموزش‌وپرورش هند تحت نظارت ۳ گروه؛ ۱- دولت مرکزی ۲- دولت ایالتی ۳- مقامات محلی اداره می‌شود و دارای ساختاری غیرمتمرکز است. آموزش ابتدایی از ٦ سالگی آغاز و به مدت ۸ سال ادامه دارد و دولت موظف است به‌طور رایگان و اجباری این گروه سنی را آموزش دهد.
در اکثر ایالات هند زبان مادری به‌عنوان زبان واسطه آموزشی بکار گرفته می‌شود. زبان هندی نیز در بیشتر ایالات غیر هندی‌زبان، اجباری می‌باشد. آموزش زبان انگلیسی نیز جز ایالت بیهار، در دیگر ایالات هند اجباری است.
از مهم‌ترین ویژگی‌های نظام اداری هند تفویض اختیارات بیشتر به هر ایالت می‌باشد. قوانین آموزش‌وپرورش را هم مجلس فدرال و هم مجلس ایالت وضع می‌کنند. در چهارچوب سیاست ملی در هند، هر ایالت به‌طور مستقل به طراحی و تنظیم ساختار و نظام آموزشی خود مبادرت می‌نماید. نقش دولت مرکزی تنها اعطای کمک‌های مالی و توصیه‌های کارشناسی به ایالت‌ها است. هرکدام از ایالات یا حکومت‌های محلی در هند، دارای یک وزیر آموزش‌وپرورش می‌باشد که عضو دولت محلی است.
بر اساس قانون اساسی هند سیستم آموزش‌وپرورش این کشور چندزبانگی است. به‌عنوان‌مثال در شهر بمبئی در مدارس ابتدایی با ۹ زبان تدریس می‌شود،
ادامه در صفحه ٦

کمیته‌ی هەورامان کانون فرهنگی - هنری قەژین

■ **محمود مبارکشاهی**
دانشجوی دکتری جغرافیای سیاسی

کانون فرهنگی - هنری قەژین از معدود انجمن‌های مردم نهادی است که در سال‌های اخیر طیف وسیعی از فعالیت‌های هنری و فرهنگی را در حوزه علوم انسانی و کوردستان شناسی سامان‌دهی نموده است. این مرکز فرهنگی - مردمی با تشکیل کمیته‌های متعدد درصدد واکاوی علمی مسائل فرهنگی کوردستان برآمده است. کمیته هەورامان قەژین یکی از این کمیته‌هاست که به همت جمعی از فعالان فرهنگی، در شرف تأسیس می‌باشد.
کانون قەژین اولین انجمن مردمی کوردستان می‌باشد که با نگاهی کوردستانی به ترویج و آموزش تمامی شاخه‌های زبان کوردی پرداخته است. کانون قەژین بر این باوراست که در جامعه‌ای همچون کوردستان که ازلحاظ دموگرافیکی از تنوع زبان و مذهب برخورداراست، توجه به حساسیت‌های فرهنگی و احترام قلبی و عملی به این تنوعات، اجتناب‌ناپذیر می‌نماید. این کانون در چند سال اخیر علی‌رغم مشکلات عدیده‌ی مالی، همت والایی در بازشناسی فرهنگ غنی کوردی داشته است. همایش علمی موسیقی هەورامی و بزرگداشت مقام و منزلت هنرمند هەورامان کاک «عوسمان هەورامی» یکی از شاهکارهای به‌یادماندنی این کانون به شمار می‌رود که بدون شک در حوزه‌ی هەورامان شناسی بی‌نظیر بوده است.

فرهنگ و زبان کوردی متشکل از مجموعه‌ای به هم مرتبط و مکمل از خرده‌فرهنگ‌ها

اگر با نگاهی واقع‌گرایانه و به‌دوراز رسوبات فکری، پروسه¬ی nation building دولت‌های مجاور مسئله‌ی تنوع زبانی و مذهبی را مورد مداقه و بررسی قرار دهیم، وجود زبانی مشترک و اداری در همه بخش‌های کوردستان در کنار اهتمام به آموزش و ترویج دیگرگونه‌های زبان غنی کوردی نه‌تنها به کلیت سیستم این زبان آسیبی وارد نخواهد ساخت بلکه موجب پیوند مستحکم پاره‌های فرهنگی ملت کورد شده و در این راستا اهتمام به اجزای سیستم زبانی و فرهنگی، زمینه‌ساز تزریق انرژی به کلیت سیستم شده و هم‌افزایی آن را در پی خواهد داشت. نویسنده این مقال بر این باوراست در تحقیق و بررسی زبان و فرهنگ کوردی، باید نقشی سیستماتیک و کل‌نگر را در نظر داشت. زیرا فرهنگ و زبان کوردی در کلیت خود، از مجموعه‌ای به هم مرتبط و مکمل از خرده‌فرهنگ‌ها تشکیل یافته است. هریک از گویش‌ها یا به تعبیری دیگر هر یک از زبان‌ها و گویشوران آن، در جای خود و با توجه به مقتضیات زمانی و مکانی، نقش پررنگی بر کلیت سیستم فرهنگی و ادبی کوردستان داشته‌اند (مبارکشاهی،۱۳۹۴، ۸۴). آستانه تولیرانس و تحمل در مواجهه با تنوعات فرهنگی در یک مکان جغرافیایی مشترک و مشاع، از آنتروپی و میرایی سیستم فرهنگی یک ملت یا کشور به‌شدت می‌کاهد و در صورت ایجاد فرصت‌های برابر در پاسداشت و ترویج زبان و فرهنگ در یک سیستم مشترک، پیوندهای هویتی و تاریخی را استحکام بخشیده و از بروز حفره‌های دولت the holes in the state() در یک ملت یا کشور جلوگیری می‌نماید.
گردانندگان دلسوز کانون فرهنگی - هنری قەژین با این نگاه واقع‌گرایانه مقوله‌ی فرهنگ غنی کوردستان و تنوع دموگرافیکی آن را موردبررسی و کنکاش قرارمی دهند و براین باورند به حاشیه راندن تنوعات زبانی و فرهنگی ملت کورد به نفع گونه‌ای خاص از زبان و فرهنگ، موجب اختلال در کارکرد سیستم فرهنگی هدف خواهد بود. لذا ایجاد بستر مناسب در دستیابی به فرصت‌های برابر فرهنگی، رهگشایی رفع مشکلات آتی و ایجاد سدی پولادین در مسیر کسانی است که به بهانه‌ی تنوع زبانی و فرهنگی سعی در بروز شکاف در بدنه‌ی ملت کورد و فلسفه‌ی وجودی آن را دارند.
کمیته هەورامان قەژین براین باوراست، کوردستان سرزمینی مشاع با تنوعات فرهنگی و زبانی است. ملت کورد از مجموعه‌ای خرده‌فرهنگ منطقه‌ای و نواحی خاص تشکیل یافته است که در کنار کلیت غالب فرهنگی، در ادوار مختلف تاریخی نقش انکارناپذیری در انکشاف و غنی‌سازی فرهنگ و تمدن این سامان ایفا نموده‌اند.
ادبیات ملت کورد تا قرن هیجدهم بر محوریت زبان و فرهنگ هەورامان چرخیده است

هەورامان یکی از نواحی جغرافیایی واقع در سرزمین کوردستان می‌باشد. این ناحیه بعد از رویارویی دو امپراتوری عثمانی و صفوی در جنگ معروف چالدران در سال ۱۵۱۴ م و شکست دولت صفوی همانند دیگر نواحی کوردستان به دو بخش تقسیم شد. قسمت اعظم آن‌که شامل هەورامان لهون، هەورامان تخت و ژاوەرۆ و گاه وەرۆ می‌باشد. در حیطه و نفوذ دولت ایران باقی ماند و مابقی آن‌که امتداد هه ورامان لهون می‌باشد در چارچوب مرزهای امپراتوری عثمانی و بعدها در قالب کشور عراق واقع گردید.
ادبیات ملت کورد تا قرن هیجدهم میلادی بر محوریت زبان و فرهنگ هەورامان چرخیده است و در دو بخش کوردستان جنوبی و شرقی، این زبان نقش پررونقی در غنی‌سازی ادبیات کوردی داشته است. نکته قابل‌تأمل و اساسی در این میان، مردمان هەورامی گوی غیرهەورامی بوده‌اند که با توجه به وضعیت ادبی آن زمان، خدمات بی‌شائبه‌ی فرهنگی و ادبی خود را ارزانی دیوان غنی کورد نموده‌اند. خانای قوبادی، مولوی تاوه گوزی، احمد بگ کوماسی، شیخ عزیزجانوره، شیخ حسن مولان¬ئاوا، مشایخ کرکوکی و صدها شاعر و ادیب دیگر، سخاوت ادبی خود را بدون در نظر گرفتن عشیره، جغرافیا و زبان، بر محور زبان ادبی کوردی آن دوره پایه‌ریزی کرده بودند.
هرچند با ظهور امارت بابان، زمینه و بستر انکشاف و ترویج زبان ادبی سورانی در محدوده‌ی جغرافیایی جنوب کوردستان و بخش‌هایی از کوردستان ایران فراهم شد و خصوصاً با شکل‌گیری ایده‌های ملی‌گرای کوردی در اواخر سده‌ی نوزدهم، جهشی مضاعف در به‌کارگیری این زبان در کوردستان مهیا گردید اما هیچ‌گاه این وضعیت نوظهور ادبی، به معنای به حاشیه راندن زبان و فرهنگ هەورامان نبوده است بلکه این وضعیت به معنای واگذاری نقش و کارکرد از یک جزء سیستم به جزء دیگر بوده است.

انجمن‌ها درصدد همگون سازی مقوله فرهنگ و زبان نیستند

امروزه که خوشبختانه ملت کورد در بخش‌هایی از کوردستان از انزوای سیاسی و فرهنگی آزاد گردیده است و با عنایت به گسترش فزاینده‌ی رسانه‌ها و همچنین تسلط قرائت حقوق بشری در حوزه زبان و فرهنگ، مقتضی است دست‌اندرکاران سیاسی و فرهنگی در بخش‌هایی از کوردستان که قدرت تصمیم‌گیری در حوزه‌ی فرهنگ به دست کوردها افتاده است با دیدگاهی عمیق و به‌دوراز هرگونه رسوبات فکری عشایری و منطقه‌گرایی، زبان ادبی و مشترک در حوزه‌ی جغرافیایی و اداری کل اعلام و عملیاتی شود و برای جلوگیری از تضییع حقوق زبانی، هر ناحیه جغرافیایی کوردستان که باشندگان آن با زبانی غیر از زبان مشترک تکلم می‌نمایند زمینه آموزش و ترویج آن زبان در کنار زبان مشترک فراهم شود.
اما در بخش‌های از کوردستان همچون کوردستان ایران که امکان آموزش زبان کوردی به‌طور رسمی در مدارس مهیا نیست، رسالت محافظت و ترویج زبان کوردی به دوش انجمن‌های مردم‌نهاد کوردستانی افتاده است. این انجمن‌ها باید با عمق نگری و ارزش نهادن به مسئولیتی که بر عهده‌دارند علاوه بر تلاش بی‌وقفه در برنامه‌ریزهای کلان در حوزه هویت شناسی کوردی، در تصمیم‌سازی‌های فرهنگی و برگزاری همایش‌ها و همچنین آموزش زبان کوردی به‌هیچ‌عنوان درصدد همگون سازی مقوله فرهنگ و زبان نباشند بلکه با ایجاد بستر مناسب، زمینه‌ی یادگیری زبان مشترک (سورانی) را در کنار آموزش و ترویج دیگرگونه‌های زبان کوردی (کرمانجی، کلهوری، هەورامی) در شهرها و مناطقی که ترکیب زبانی ناهمگون است فراهم نمایند. خوشبختانه کانون فرهنگی - هنری قەژین با درک وضعیت حساس موجود به این مهم همت گمارده است و در چند سال گذشته علاوه بر آموزش زبان مشترک (سورانی) به آموزش کرمانجی و هەورامی نیز اهتمام نموده است.
این‌جانب بارها در محافل ادبی و دوستان فرهنگیم براین امر تأکید نموده‌ام که در شهرهای با ترکیب ناهمگون، آموزش گونه‌های زبان کوردی و همچنین به‌کارگیری دو مجری از دو گونه‌ی زبان در همایش‌ها نه‌تنها خللی بر هویت و زبان وارد نخواهد ساخت بلکه حس باهم بودن، هم‌ریشه بودن و یک ملتی را بازتولید خواهد ساخت.
امیدوارم کانون فرهنگی - هنری قەژین در پیشبرد اهداف فرهنگی همواره موفق و پایدار باشد و دیگر انجمن‌های مردمی نیز به تأسی از این کانون، مقوله پلورالیسم فرهنگی را در سخن و عمل اجرایی نمایند.

مقبل هنرپژوه؛ «که‌ژوانی» که کنار «به‌رده زه‌رد» آرام گرفت

■ سلام اسماعیل سرخ

مقبل هنرپژوه در برگ‌ریزان ۱۳۶۲ در بوکان به دنیا آمد. در همان سال‌های اولیه به کوه و طبیعت الفت بست و از همان زمان در دیواره به‌رده زه‌رد و کوه « ته‌ره‌غه» در هواي آزاد طبیعت سنگ‌نوردی می‌کرد. کوهنوردي فعال را زیر نظر زنده‌یاد «محمد اوراز» ادامه داد. در بهار ۱۳۸۱ در صعود به قله ۸۵۱۶ متري (لوتسه)[۱] به‌عنوان جوان‌ترین فاتح لوتسه در جهان شناخته شد که هیجده سال داشت، در تابستان ۱۳۸۲ که دویست متري به صعود نهایي (گاشربروم ۱)[۲] نمانده بود ریزش بهمن صعود آن‌ها را متوقف کرد و از این فاجعه جان سالم بدر برد درحالی‌که محمد اوراز با مرگ روبرو شد.

قله اسپانتیک ۷۰۳۵ متري پاکستان را به سرپرستي رضا زارعي صعود کردند و سرپرستي تیم جوانان را به آرارات ترکیه عهده‌دار بود. در بیشتر شهرهاي کوردستان، کلاس‌هاي کارآموزي کوهنوردي و سنگ‌نوردی را برپا کرد. افتتاح دیواره گلو» در لیك بن پیرانشهر و گشایش ۲۹۰ متر از ۶۰۰ متر دیواره سنگي شیخ شرو قندیل از کارهاي شاخص اوست، کوهنوردي نوین کوردستان مدیون آموزش‌ها و راهکارهاي ایشان می‌باشد. این اواخر می‌خواست جنبش مدني کوهنوردان کوردستان را در مبارزه علیه اعتیاد سازمان‌دهی کند تا زندگي ادامه یابد.

هنر پژوه در روز پانزدهم آبان ۱۳۸۶ در حین آموزش سنگ‌نوردی در قله به‌رده زه‌رد سقوط کرد، خبري به سنگیني ابرهاي پاییز در شهرمان پیچید، علي‌رغم واقعیت و عیني بودن آن، نمی‌خواستیم باور کنیم. مقبل هنر پژوه، عضو تیم ملي کوهنوردي ایران و جوان‌ترین فاتح لوتسه در جهان سقوط کرده است و در حالت اغماء و بیهوشي کامل در بیمارستان ارومیه بستری‌شده است. همه آرزومندیم این آخرین یادگارهاي زنده‌یاد اوراز از ما گرفته نشود اما ضربه کاری‌تر از آن است که فکرش را می‌کردیم. نزدیك به ۹ روز، مقبل با مرگ مبارزه کرد چون از مرگ بسي قدرتمندتر بود، در سقوط از قله گاشربروم ۱ هم مرگ را باور نکرده بود به قول خودش در فراسوي دهلیز مرگ به دریچه زندگي دل‌خوش کرده بودم؛ اما دریغا این بار باید ناباورانه مرگ مقبل هنرپژوه را می‌پذیرفتیم، ۲۴ آبان قلب این کوهنورد جوان از تپش بازایستاد و ۲۵ آبان ماه با شرکت نزدیك به پنجاه‌هزار نفر از همشهریان و کوهنوردان در قله به‌رده زه‌رد به خاك سپرده شد.

آري! وقتی‌که غم و حسرت از دست دادن انساني بزرگ، کوهنوردي جوان، هم نوردی صادق، شمارا در هم می‌تند و آزار و حسرت در اوج خود، تو را فرامی‌گیرد به حقیقت تفسیر و تجزیه‌وتحلیل آن دشوار می‌گردد. نه قلم تواناي نوشتن آن را دارد، نه زبان گویاي واگویه کردن آن و نه حافظه هم به خاطر سپردن زوایایش. نمی‌دانیم اوراق تاریخ کوهنوردي ما چرا چنین باید رقم بخورد؟! نخبگان ما، خوبان ما، هم نوردان ما، که باید در اوج راهگشایی مسائل اساسي باشند و آموزه‌اي برآموزه‌هاي کوهنوردي بیفزایند، ناباورانه در میان شایستگي تمام از میان ما بروند.

اما یك جاي کار لنگ است و حلقه ضعیفي در میان کار وجود دارد که همیشه ضربه ازآنجا خورده می‌شود و زندگی ما را از هم می‌گسلد. به قولي باز کوچک‌ترین مسائل ایمني کوهنوردي رعایت نشده است. کوهنوردي علی‌رغم فرازوفرودش امروزه راه تعالي و گسترش آموزش و کیفیت را برمی‌دارد. واقعیت این است که علم بر جوهره دیالکتیك یعني علت و معلول تکیه دارد و کوچک‌ترین بی‌توجهی به مسائل عیني کوهنوردي، واقعیت‌ها و توان‌های خودمان، دراصل ستمي است که براین ورزش انسان‌ساز روا داشته‌ایم و ما که ادعایي داریم و در این ورزش دستي به کار، نباید شاگردان، دانش‌آموختگان و جامعه را با صدمات بیش‌ازحد مأیوس و دل‌زده کنیم. این نه به معناي محافظه‌کاری است؛ بلکه واقع‌نگری جدي به این ورزش که همواره در کمین خطرات بسیاري است. بار دگر جاي واکاوي است و رویکرد دیگر به کارهاي خود در زوایاي پنهان کوهنوردي، عشق شرقي، ذهنیت احساس‌گرا، نبودن ریتم هماهنگ در درون و در گروه و شرایط ویژه، باید جاي خود را به التزام و گردن نهادن به قواعد بازي بدهد که درعین‌حال باور داریم آرامش در بلندی‌هاست و آسودگي در طبیعت، تماشا و گام نهادن بر چکاد کوه‌ها لذت‌بخش و زندگي بخشیدن دوباره وقتي می‌تواند استمرار یابد که بتوانیم همزیستي با آن را یاد بگیریم و انگیزه کارهایمان جدي و مسئولیت‌پذیری را سرلوحه کارمان بدانیم و نباید سایه خوفناك مرگ را هر قدم نزدیک‌تر کنیم. پندار هر چه باشد کوه و کوهنوردي و سنگ‌نوردی، عینیتي است آشکار، زمین‌بازی خاصي نیست.

ما مرگ جگرگوشه‌هایمان را دوست نداریم، عزیزاني که مصدر افتخارات، راهگشایي مشکلات، استاد و مربي و نخبگان ما، خوبان ما بوده‌اند. بی‌گمان بررسي و تحلیل این فجایع به‌هیچ‌روی کار آساني نیست از دست دادن ضایعه این فرهیختگان کوه و کوهنوردي و غار و غارنوردي به حقیقت براي ما غم بزرگي است که در جامعه به نهایت محافظه‌کار ما، التیام و ترمیم این مصیبت‌ها کار آساني نیست.

شرایط زماني و مکاني جامعه ما در به وجود آوردن نخبگان به حقیقت روند مناسبي ندارد. با تمام این تفاصیل، مقبل هنرپژوه براثر آگاهي از ارزش و عظمت کوهنوردي که از او به وجود آورده بود و پایگاه بلند که در جامعه براي خود احراز کرده بود که نمود آن تشییع‌جنازه مقبل با شرکت جمعیتي نزدیك به پنجاه‌هزار نفر جمعیت، زبان در توصیف او ناتوان است.

بار اول که او را دیدم براي آموزش کارآموزي کوهنوردي به شهرمان، ظاهري نیرومند و بسیار آراسته، وجودش از شور زندگي مالامال بود و هیچ‌گونه کاستي در بنیاد هستي او به چشم نمی‌خورد، موضوعي که آموزش می‌داد نه‌تنها مسلط بود بلکه در ضمن آموزش به‌نقد و تفسیر آن‌هم می‌پرداخت، کلاسش به طرز معجزه‌آسا به دل می‌نشست و مخاطب را مجذوب می‌کرد و از کثرت به وحدت می‌کشانید، واژه‌هایي که به کار می‌برد تأثیرگذار، ازاین‌رو بسیار روان و دلکش به نظر می‌آمدند. همه و همه این خصوصیات، خود هنري بود که از او هنرمندي مقبول ساخته بود که براي همشهریانش و همه ملت کورد انسان‌دوست داشتني به وجود آورده بود. خانه‌اش همواره پاتوق کوهنوردان و هنرمندان بود، در بیشتر شهرهاي کوردستان از دیواندره و سنندج گرفته تا مهاباد و پیرانشهر و سقز، کلاس‌های کارآموزي و آموزش کوهنوردي را به انجام رسانیده بود. تأثیر او به گسترش کوهنوردي نوین و مسائل فني در کوردستان، مثل روز آشکار است، چون قبل از او کوهنوردي کوردستان حالت عشیره‌اي داشت و مسائل فني هم در ابتداي کار و اتکا به همان استقامت‌هاي سنتي بود.

آري اگر روزي پس‌لرزه‌های بعد از مرگ او فرونشست و آرام شدیم باید ارزیابي دوباره‌اي از افکار انساني او آغاز کنیم که در همین ۲۴ بهار از عمر او چه تأثیري بر جاي گذاشت. من به یاد و خاطره دوست ازدست‌رفته‌ام مقبل هنر پژوه جوان‌ترین فاتح لوتسه در جهان، وظیفه خود دانستم این نوشته را تقدیم دارم که مجموع این خصوصیات از او یك انسان‌دوست داشتني ساخته بود که او را دوست داشتیم. مقبل برای انسانی‌تر کردن زندگی تلاش نمود هرچند برای مردن خیلی جوان بود. مقبل کوهنوردی را غنای دیگر بخشید، ۹ سال بعد از مرگ آن نازنین هنوز عنوان جوان‌ترین فاتح قله لوتسه در هیمالیا (۸۵۴۰ متر) (با ۱۸ سال سن) که در بهار ۱۳۸۸ صورت گرفت در جهان برای خود دارد.

۱- lhotse: لوتسه چهارمین قله بلند جهان در هیمالایاي پاکستان ارتفاع ۸۵۱۶

۲- Gasherbrum I: یکي از قله‌هاي بالاتر از هشت هزار متر در هیمالیای پاکستان ارتفاع ۸۰۶۸ متر

شکار؛ تفریح یا ناهنجاری اخلاقی و اجتماعی

■ امید باتو
کارشناس محیط‌زیست

رابرت بویل یکی از دانشمندان مشهور انگلیسی (دانشمند شکاک) می‌گوید؛ «وقتی با تلسکوپ‌های قوی به ستارگان و سیارات می‌نگرم و ... هنگامی‌که با میکروسکوپ‌های دقیق، ساختار شگفت‌انگیز طبیعت را مشاهده می‌کنم و آن زمان که با چاقوی تشریح به مطالعه کتاب طبیعت می‌پردازم خود را با سراینده مزامیر هم‌نوا می‌بینم و می‌گویم: خداوندا آثار تو چه متنوع و گوناگون است و تویی که با حکمت و تدبیرت همه را آفریدی»... بدون شک جهان هستی دارای یک نظام و دیسیپلین مشخص بوده و بر اساس یک نظم خاص اداره می‌شود. این نظم خاص نتیجه محتوم و منطقی وجود یک خالق به نام خداوند قادر و متعال می‌باشد که برهان نظم نامیده می‌شود. یک نظام بسیار دقیق که درعین پیچیدگی‌ها و ظرافت موجود، از یک سادگی بسیار ملموسی نیز برخوردار می‌باشد. نظم موجود در عالم خلقت، خود از یک مدل ریاضی پیروی می‌کند به‌عنوان‌مثال همان‌گونه که در ریاضیات در هر شرایطی مجموع دو بعلاوه دو برابر چهار خواهد بود، هر رویدادی در جهان مادی، خودش نتیجه رویدادهای دیگری بوده و یا اینکه به رویدادهایی دیگرمنتهی خواهد گردید.

موضوع شکار و کشتار حیات‌وحش یکی از موضوعاتی است که قدمتی به درازای تاریخ بشر دارد. به استناد آیین‌نامه اجرایي قانون شکار و صید (مصوب ۲۹/۱۰/۱۳۴۶ هیئت‌وزیران و اصلاحیهٔ ۳۰/۱/۱۳۷۴) شکار عبارت است از تیراندازی به پستانداران و پرندگان و خزندگان وحشي یا کشتن یا گرفتن یا تعقیب کردن آن‌ها به هر کیفیت و وسیله و طریق. هرچند که این تعریف تقریباً تمامی جانوران وحشی را شامل می‌شود اما در عرف جامعه مالفظ شکار صرفاً برای کشتن پستانداران و پرندگان به‌وسیله اسلحه بکار برده می‌شود. شکار از قدیمی‌ترین روش‌های ارتزاق بشر به‌حساب می‌آید. کشتن حیوانات در ادوار ماقبل تاریخ را شاید بتوان یکی از افتخارات طلایی نوع بشر دانست چراکه در این دوره انسان، غارنشین وحشی هنوز به توانایی‌های خود پی نبرده است و درواقع بسیار ناتوان است لذا غالبه یک موجود ناتوان بر طبیعت وحشی و بکر می‌تواند دلیلی بر نبوغ و توانایی‌های ذاتی وی محسوب شود. به‌مرورزمان و با کشف راز و رمز آفرینش توسط انسان، همان موجود ناتوان دیروز توانست طبیعت وحشی را رام و مسخر خویش سازد. فارغ از این موضوع که تسخیر هستی و طبیعت به چه شیوه‌ایی بوده؛ آیا خود هستی رام و مسخر انسان بوده و یا انسان باقدرت نبوغ خویش توانسته است آن را تسخیر نماید، آنچه مسلم است تفاوت ماهوی انسان امروز با انسان‌های نخستین می‌باشد. انسان‌های نخستین از قبل شکار و کشتن ابتیاع نموده و چنانچه شکار نمی‌کردند از بین رفته و نمی‌توانستند در مقابل گرسنگی زنده بمانند. از طرف دیگر قدرت تخریبی انسان در زمان‌های گذشته در مقابل توان خود ترمیمی محیط زیست (طبیعت) بسیار کمتر بوده یا به عبارتی آستانه تحمل طبیعت در مقابل بهره‌برداری‌های انسان بسیار بیشتر بوده لذا آسیب جدی به محیط زیست وارد نمی‌شد؛ اما با رشد انسان و پیشرفت‌های صورت گرفته درزمینهٔ علمی و تکنولوژی، نحوه اثرگذاری انسان برروی طبیعت و محیط زیست نیز تغییریافته و با متمدن شدن انسان میزان و نحوه تخریب محیط زیست نیز سیر صعودی یافته است. این تعرض و دست‌اندازی به طبیعت تاکنون باعث انقراض گونه‌های گیاهی و جانوری زیادی گردیده است که بعضی از آن‌ها صرفاً ناشی از دخالت مستقیم انسان بوده و بعضاً هم به‌صورت غیرمستقیم به انسان بازمی‌گردد. از بین رفتن هرگونه در طبیعت درواقع از بین رفتن یکی از شاهکارهای خلقت می‌باشد که می‌توان این گونه‌ها را به شاخ و برگ درخت زندگی تشبیه نمود. هراندازه شاخ و برگ درخت را شکسته و از بین ببریم توان تولیدی درخت را کاهش و به سمت نابودی پیش برده‌ایم.

هرچند که تولیت صیانت و حمایت از محیط زیست به عهده سازمان حفاظت محیط زیست می‌باشد اما با توصیفات و تفاصیل فوق شبهات و سؤالات زیادی به میان می‌آید که تشریح و پاسخگویی به آن‌ها در حوزه‌های دیگر ازجمله حوزه مسائل دینی، جامعه‌شناسی، روانشناسی، آموزشی، بهداشتی و ... جای می‌گیرد. مثلاً باوجود پیشرفت‌های صورت گرفته درزمینهٔ تأمین نیاز خوراکی و معیشتی انسان، آیا لزومی به کشتار و از بین بردن حیات‌وحش وجود دارد؟ آیا به نام تفریح و ورزش می‌توان موجوداتی که هرکدام در چرخه حیات و زنجیره‌های غذایی رسالت مشخصی به عهده‌دارند را از بین برد؟ نص صریح آیات قرآنی استفاده از منابع را برحسب میزان نیاز مجاز شمرده است تا جایی که حتی در بعضی شرایط خاص (اضطرار) حرام را نیز حلال می‌داند لذا استفاده از هر منبعی مشروط به نیاز استفاده‌کننده به آن منبع و در چهارچوب خاص خود مجاز خواهد بود؛ اما آیا کشتن به نام تفریح ولذت‌جویی مصداق نیاز است یا می‌توان آن را از مصادیق بارز شهوت‌رانی و قدرت‌طلبی دانست؟ آیا ستاندن جان از موجودی که خداوند به وی جان بخشیده است می‌تواند مصداق شرک‌ورزی باشد یا خیر؟ آیا حذف گونه‌های جانوری و گیاهی که پویایی و اکتیویته طبیعت بر موجودیت آن‌ها استوار بوده و هرگونه خللی در آن می‌تواند منجر به بروز بیماری و نقصان در سلامتی بهداشتی جامعه گردد، تهدید علیه بهداشت عمومی باشد؟ نگارنده اعتقاد دارد که باوجود تأکیدات مکرر قوانین تکوینی و تشریعی، عدم هیچ‌گونه نیازی به گوشت و ... شکار کردن دیگر کارکردهای را که در گذشته داشته ازدست‌داده است و امروز به‌جرئت می‌توان آن را ناهنجاری اخلاقی و اجتماعی نامید.

در علوم محیط زیست حداقل ۶ تا ۷ هدف عمده برای حفاظت از گونه‌های حیات‌وحش تعریف می‌شود که عبارت‌اند از: ارزش‌های اقتصادی، اخلاقی، تفرجی، اکولوژیک، تحقیقاتی (علمی) و زیبایی‌شناختی و مذهبی.

هرچند که باتوجه به وضعیت زیستگاه‌ها و جمعیت‌های حیات‌وحش در کشور، نگارنده ازجمله کسانی است که با صدور مجوزهای شکار و کشتار حیات‌وحش تحت هیچ شرایطی موافق نبوده و این موضوع را ظلم و چه‌بسا خیانت بزرگی به زیست‌بوم کشور و نیز نسل‌های آینده می‌دانم. خوشبختانه به‌پاس اقدامات صورت گرفته توسط مردم در استان کردستان و فرهنگ‌سازی‌های انجام‌شده در خصوص تقبیح، تحریم و مذموم دانستن شکار، مدت ۳ سال است که مجوز شکار و کشتار حیات‌وحش در استان کردستان صادر نگردیده است. این موضوع هرچند که جای تقدیر و تشکر داشته و می‌طلبد حداقل در یک بازه زمانی ۱۰ ساله (پس‌ازآن نیز مجدداً تمدید شود) هیچ‌گونه برداشتی از ذخایر ژنتیکی صورت نگیرد اما نبایستی صرفاً به عدم صدور پروانه بسنده نمود. بلکه همراه با عدم صدور مجوز در این مدت موضوع فرهنگ حذف شکار و کشتار در استان کردستان در دستور کار نهادهای ذی‌ربط از یک‌سو و جامعه مدنی و سمن‌ها از سوی دیگر قرارگرفته و موارد دیگری ازجمله بوم گردی (اکو توریسم)، پرنده‌نگری، تحقیقات علمی، استفاده از حیات‌وحش در روش‌های بیولوژیکی مبارزه با آفات و ... را به‌جای پدیده شکار (که با توجه به جمعیت‌های بسیار شکننده و آسیب‌پذیر حیات‌وحش که به‌سوی انقراض می‌رود می‌توان شکار را یک ناهنجاری اخلاقی و اجتماعی نامید) ترویج و تنشیر نمود.

لزوم حمایت از حیوانات در فصل سرما

■ هاوری وطن دوست
عضو مدافعان محیط زیست "ولات"- بوکان

شاید گزافه‌گویی نباشد اقرار کنیم، طبیعت نخستین آموزگار بشریت درراه کسب زندگی، مهربانی و بخشندگی بوده و هست. چرخش فصولش همواره تلاش و تحول، گرما و سرمایش محبت و صبر، رنگارنگی سیمایش زیبایی و عشق، پخشندگی زمین و آسمانش بخشش و عدالت را به ما آموخته است. متأسفانه در این میان بوده‌اند انسان‌هایی که به خاطر سودجوئی و زیاده‌خواهی، آسیب‌های جبران‌ناپذیری را به طبیعت وارد ساخته‌اند، گویی که اینان تنها وارثان و مالکان بی و چون‌وچرای زمین و طبیعتش هستند. فراموش کرده‌اند جانداران دیگری نیز هستند که به همان اندازه بر این کره‌ی خاکی و طبیعتش سهم دارند.

ازجمله خسارت‌هایی که انسان بر طبیعت وارد کرده، تخریب زیستگاه‌های جانوری، از بین بردن پوشش‌های گیاهی و برهم زدن تعادل صید و صیادی است که همین امر باعث شده است، جانداران بسیاری به‌اجبار و برای تأمین غذا به سکونتگاه‌های انسانی نزدیک شوند. در این میان حیوانات وحشی نیز وجود دارند که به خاطر فرهنگ غلط ترس از نام حیوان وحشی، مورد آزار و اذیت انسان‌ها قرار می‌گیرند. متأسفانه با نزدیک شدن فصل سرما و به هنگام بارش برف، این کار ناپسند بیشتر مشهود است. در این میان انسان‌های پاک‌نهاد، موسسه‌ها و نهادهای دفاع از حقوق حیوانات بر خود لازم می‌دانند با در پیش گرفتن اقداماتی در حد توان آنچه را در جهت بهبود وضعیت نامناسب حیوانات درگیر این معضل است، انجام دهند.

در اینجا به‌اختصار اقدامات مفیدی را که می‌توان در فصل سرما به جهت حمایت از حیوانات انجام داد را بیان می¬نمایم:

- تا حد امکان از مقابله مستقیم با این حیوانات اجتناب شود.
- می‌توان با همکاری همدیگر برای حیوانات وحشی علفخوار تأمین علوفه نمود، لازم به ذکر است این حیوانات، شکار طبیعی حیوانات گوشت‌خواری مانند گرگ و پلنگ می‌باشند و به این وسیله از هجوم این حیوانات هم پیشگیری می‌شود.
- در جاده‌هایی که در مجاورت مناطق حفاظت‌شده هستند، رانندگان با توجه به علائم عبور حیوانات بااحتیاط بیشتری حرکت کنند.
- زیبایی بارش برف، متأسفانه هم‌زمان می‌شود با سوءاستفاده افرادی که به اسم تفریح، به شکار حیواناتی مانند کبک، خرگوش و گاها کل و بز می‌پردازند. فراموش نکنیم وجود همه جانوران برای چرخه طبیعت کاملاً ضروری هستند، اگر به خود و آیندگان خود اهمیت می‌دهیم، حتماً باید از این کار پرهیز کنیم.
- قرار دادن نون خشک و باقیمانده غذا در بالکن، پشت‌بام، گوشه‌ای از حیاط و یا ساختن آشیانه‌ای چوبی در مکانی آرام و یا روی شاخه درختان برای پرندگان می‌تواند مفید باشد؛ اگر پرنده‌ای به‌شدت از سرما بی‌حال شده است، آن را به مکانی گرم منتقل کنیم.
- به علت سرما، حیواناتی مانند گربه به موتور ماشین‌های تازه خاموش شده پناه می‌آورند، بهتر است قبل از روشن کردن ماشین با ضرباتی به کاپوت ماشین هم به‌سلامت ماشین و هم به‌سلامت این حیوانات کمک کرد.
- از آوردن طولانی‌مدت گربه‌ها و سگ‌ها به داخل خانه‌ها پرهیز شود، چون این جانوران سال‌هاست به زندگی شهری عادت کرده‌اند و این کار باعث می‌شود دیگر توان زندگی در شهر را نداشته و به محیط خانه عادت کنند.

لازم به ذکر است بعضی از این اقدامات، راهکارهایی موقت هستند و باید توسط مردم دلسوز و نهادهای مربوطه به دنبال راهکارهای دائمی، مانند احیای مجدد زیستگاه‌های جانوری بود، در غیر این صورت این اقدامات عوارضی هم خواهند داشت. برای مثال تغذیه مداوم حیوانات توسط انسان، سبب اختلال در زندگی و بافت جمعیتی آن‌ها می‌شود که درنهایت منجر به اتفاقاتی مانند سگ‌کشی‌های اخیر در شهرها می‌گردد.

ادامه‌ی «سیستم آموزش‌وپرورش چندزبانگی» از صفحه ۵

براساس قانون اساسی هند سیستم آموزش‌وپرورش این کشور چندزبانگی است. به‌عنوان‌مثال در شهر بمبئی در مدارس ابتدایی با ۹ زبان تدریس می‌شود، در کارناتاکا با ۸ زبان و یا در منطقه غرب بنگال دانش آموزان متوسطه از بین ۱۴ زبان می‌توانند گزینه دلخواه خود را انتخاب نمایند؛ اما به‌طورکلی فرمول ۳ زبانه(زبان مادری، زبان هندی و زبان انگلیسی) به‌طور گسترده و باهدف توسعه و تقویت شخصیت دانش آموزان و دانشجویان در هندوستان اجرامی‌شود.

سیاست زبانی هند، برپایه پاسداری از زبان اقلیت‌ها بناشده است. برای این منظور در پناه قانون اساسی هند، یک کمیسیون مسئول رسیدگی به مسائل اقلیت‌های زبانی این کشور است. بر پایه قانون اساسی اقلیت‌ها در هر منطقه با ۱۵٪ تا ۲۰٪ جمعیت می‌توانند در مدرسه، شهرداری‌ها، ادارات، رسانه‌ها و نشریات و... از زبان مختص به خود استفاده نمایند. مکاتبات اقلیت‌ها نیز با زبان آن‌ها انجام می‌گیرد و در تمام بخش‌های اداری، بخش ترجمه برای جواب دادن مکاتبات و نیز برگردان قوانین ایالتی، احکام، پوسترها، اطلاعیه‌های قانونی، اسناد مهم و ... دایر است. به‌عنوان‌مثال در ایالت آندراپرادش، تلوگو زبان رسمی ایالت می‌باشد، در ادارات این ایالت ٦ بخش ترجمه زبان به زبان‌های تلوگو، اردو، هندی، کانادا، مراتی و تامیل به امورات اقلیت‌ها رسیدگی می‌نمایند. این تلاش‌ها برای این است که اقلیت‌ها ازنظر اداری و شخصیتی با مشکل روبرو نشوند. درهنگام استخدام افراد در ادارات نیز صلاحیت تسلط به زبان غالب غیرقانونی است؛ اما پس از تصدی امور آموزش زبان دولتی اجباری می‌باشد.

البته سیستم چندزبانگی در بعضی مناطق در حال تغییراتی است به‌گونه‌ای که به‌منظور استفاده از امکانات و فنّاوری بخش‌هایی از مردم انتخاب‌های خود را به زبان‌های انگلیسی، هندی، سانسکریت و یا فرانسه محدود کرده‌اند. هرچند قانون اساسی و دیگر قوانین هند حامی زبان اقلیت‌ها برای حفظ هویت زبانی آن‌ها می‌باشد. بدین معنی اگرصدمه‌ای به زبان اقلیت‌ها وارد شود مسئولیت آن به عهده خود آن‌هاست که اهمیت بیشتری به زبان‌های دیگرمی‌دهند و در فراگیری زبان مادری خود اهمال می‌نمایند.

اما بااین‌وجود بر پایه آخرین اطلاعات که در سال ۲۰۰۲ انجام‌گرفته است، بیش از ۹۲ درصد از مدارس ابتدایی با استفاده از زبان مادری تدریس کرده‌اند، درحالی‌که ۱۰ سال پیش این عدد کمی کمتر از ۹۲ درصد بوده است. مدارس روستایی در گرایش به سمت آموزش با استفاده از زبان مادری افزایشی به مقدار کمتر از ۱ درصد و مدارس شهری کاهشی به مقدار کمتر از ۱ درصد در سال ۲۰۰۲ از خود نشان داده‌اند.

در مقطع بالاتر از ابتدایی در سال ۲۰۰۲ بیشتر از ۹۱ درصد مدارس از زبان مادری استفاده کرده‌اند که افزایشی ۲ درصدی در مقایسه با سال ۱۹۹۳ داشته است. در مدارس روستایی استفاده از زبان مادری در مقاطع بالاتر از ابتدایی در سال ۲۰۰۲ نسبت به سال ۱۹۹۳ حدود ۳ درصد افزایش داشته است، درحالی‌که این نسبت برای مدارس شهری حدود ۱ درصد بوده است. درمجموع بیش از ۹۰ درصد از مدارس در مقاطع ابتدایی و بالاتر از ابتدایی با استفاده از زبان مادری به دانش‌آموزان آموزش می‌دهند.

منبع:

مؤسسه‌ی آموزشی British Council

Dream and Realities: Developing Countries and the English Language policy in education and the role ,۴ Language, Paper .of English in India

ضرورت ارزیابی تأثیرات اجتماعی (SIA) احداث پالایشگاه

■ آکو کهنه‌پوشی
دانشجوی دکترای جامعه‌شناسی

تفکر درباره پیامدهای مخرب فرایند صنعتی شدن، تبعات منفی آن و عدم تعادلی که ناشی از صنعتی شدن بین انسان، جامعه و محیط‌زیست ایجادشده است، سابقه طولانی دارد. در راستای این دگرگونی و فرایند رو به رشد و ترقی جوامع امروزی و تغییرات اجتماعی همراه آن، یکی از مفاهیم ابداع‌شده، مفهوم توسعه (Development) است.

از دیدگاه «تودارو»، توسعه جریانی چندبعدی است که مستلزم تغییرات اساسی در ساخت اجتماعی، طرز تلقی عامه مردم و نهادهای ملی و همچنین تسریع رشد اقتصادی، کاهش نابرابری و ریشه‌کن نمودن فقر مطلق است (تودارو، ۱۳٦٦). «برنشتاین» آن را بر اساس اهداف تعریف می‌کند که بار ارزشی به همراه دارد و کمتر کسی با آن مخالف است (ازکیا، ۱۳۸٦). «میسرا»محقق و صاحب‌نظر هندی بر ابعاد فرهنگی در تعریف توسعه تأکید می‌کند. به نظر او توسعه از دست آورده‌ای بشری بوده و پدیده‌ای با ابعاد متفاوت است که هدف آن ایجاد زندگی پرثمر است (ازکیا، ۱۳۹۳). از دیدگاه «گونار میردال» توسعه فرایند دور شدن از توسعه‌نیافتگی است، یعنی رهایی از چنگال فقر. در این راستا بر اهمیت برنامه‌ریزی جهت دستیابی به توسعه تأکید می‌کند (میردال، ۱۳٦٦) و «دونالد سن» آن را تغییرات اساسی در ساخت اجتماعی برای تحقق کامل هدف‌های جامعه تعریف می‌کند (دینی، ۱۳۷۰). بر اساس ادبیات نظری موجود در حوزه توسعه آن را به چهار بُعد، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی تقسیم‌بندی می‌کنند (ازکیا، ۱۳۸٦).

در دو سده اخیر و مشاهده نتایج آنچه طرح‌های توسعه‌ای خوانده می‌شود، در کنار فرصت‌های آفریده‌شده، چالش‌هایی بروز پیدا کرد که صاحب‌نظران، اندیشمندان و برنامه‌ریزان را به تجدیدنظر در ابعاد و تعریف توسعه واداشته و درنهایت آنچه امروز مطرح است، مفهوم «توسعه پایدار» است. این اصطلاح در حوزه ادبیات نظری «توسعه» و «تغییرات اجتماعی» در دوره معاصر با توجه به «گسترش نظری «و «روش‌شناسی» در حال تبدیل به یک پارادایم بزرگ‌مقیاس بین‌رشته‌ای است. در این مفهوم عناصری را که قبلاً کمتر موردتوجه قرارگرفته بود، مطرح شدند که از مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به ابعاد «زیست‌محیطی» توسعه اشاره نمود. علاوه بر آن چیزی که امروزه باید به آن توجه شود مسائل مربوط به هزینه‌ها و انتخاب‌ها است که به‌نوبه خود مسائل اساسی برای تفکر عملی در مورداجرای برنامه‌ها به شمار می‌آید (چمبرز، ۱۳۸۷)، موضوعی که غالباً نادیده گرفته می‌شود.

مداخله در زندگی شهروندان

اجرای طرح‌های توسعه‌ای در ابعاد گوناگون آن در یک جامعه تأثیرات مهمی در فرهنگ، سبک زندگی افراد ایجاد می‌نماید و بی‌توجهی به آثار و پیامدهای این‌گونه طرح‌ها، نتایج زیان‌بار و غیرقابل جبرانی را در زمینه‌های اجتماعی و فرهنگی به همراه دارد. لذا رصد آثار و پیامدهای اجتماعی و فرهنگی طرح‌ها، پروژه‌ها، تصمیمات و مصوبات و توجه به اثرگذاری مستقیم و غیرمستقیم آن‌ها، مسئله‌ای ضروری و اجتناب‌ناپذیر است و عدم توجه به متناسب‌سازی طرح‌ها و تصمیمات با بسترهای اجتماعی و فرهنگی باعث توسعه نامتوازن و پیدایش معضلات و بعضاً بحران‌های اجتماعی و فرهنگی در سطوح مختلف می‌گردد. اهمیت این موضوع در این است که بر اساس دیدگاه «نظریه سیستم‌ها» (دوران، ۱۳۹٤) هر نوع مداخله در یک سیستم، هرچند کوچک و جزئی دارای پیامدهایی خواهد بود. به‌عنوان‌مثال در یک شهر، اگر یک قطعه زمین مسکونی به کاربری درمانی تغییر یابد همین تغییر جزئی دارای پیامدهایی از قبیل «تغییرات اقتصادی، تغییرات ترافیکی، تراکم حضور افراد، افزایش تعاملات اجتماعی و..... . در این میان اهمیت الصاق «ارزیابی تأثیرات اجتماعی و فرهنگی « به اجرای طرح‌های عمرانی، صنعتی، گردشگری، تجاری، کشاورزی و... به‌عنوان یک ضرورت مطرح است. مفهوم»ارزیابی تأثیرات اجتماعی (social impact assessment)» برای اولین بار در سال ۱۹۷۰ بکار رفت، ولی راهنماها و اصول اجرای آن در سال ۱۹۹٤ تدوین گردید (شارع‌پور، ۱۳۸٤). این اصطلاح به ارزیابی تأثیرات اجتماعی و فرهنگی یک پروژه، طرح، برنامه و سیاست بر مردم اشاره می‌نماید (Vancly, ۲۰۰۰). این نوع بررسی هم‌اکنون یکی از مهم‌ترین و کاربردی‌ترین دانش‌ها در بیشتر جوامع توسعه‌یافته و بعضاً در برخی از کشورهای درحال‌توسعه است. اهمیت این نوع مطالعه در این است که بر اساس آن به بررسی و شناسایی تأثیرات و پیامدهای نهان (مثبت و منفی) اجتماعی و فرهنگی و همچنین راهبردها و راه‌کارها برای هرگونه مداخله در زندگی شهروندان در مقیاس فراملی، ملی، منطقه‌ای، شهری و محلی پرداخته می‌شود و هدف از این ارزیابی حصول اطمینان از این امر است که مزایای پروژه توسعه و ورود عناصر نوسازی افزایش‌یافته و معایب و چالش‌های آن کاهش یابد. اهمیت دیگر ارزیابی تأثیرات اجتماعی و فرهنگی پروژه‌ها و برنامه این است که اگر شهروندان قبل از بهره‌برداری پروژه‌ها از نتایج و پیامدهای احتمالی آن آگاه باشند، قبول این پیامدها راحت‌تر امکان‌پذیر است.

اجرای این نوع بررسی و ارزیابی باعث پیش‌بینی‌های جایگزین (الترناتیو) و طرح‌های جبرانی (Mitigation Plan) برای پیامدهای منفی طرح‌ها، برنامه‌ها و پروژه‌ها خواهد بود. ضرورت دیگر انجام «SIA»، شناخت پیامدهای اجتماعی و فرهنگی آن جدا از اثرات اقتصادی و زیست‌محیطی آن است. در «SIA» تمرکز بر روی پیامدها و تأثیرات اجتماعی است. به‌عبارت‌دیگر در «ارزیابی تأثیرات اجتماعی»، پیامدهای اجتماعی و فرهنگی از اولویت بیشتری برخوردار خواهند بود و این به اصول «توسعه پایدار» نزدیک‌تر است.

درباره موقعیت‌هایی که می‌توان از ارزیابی تأثیرات اجتماعی استفاده نمود می‌توان به سه زمینه ۱ .ارزیابی تکنولوژی‌های جدید ۲ .ارزیابی پروژه‌های توسعه‌ای نظیر احداث سد، نیروگاه، پالایشگاه و... ۳ .ارزیابی طرح‌های زیست‌محیطی اشاره نمود. به اعتقاد «فین استرباخ» در دوازده حوزه می‌توان به ارزیابی تأثیرات اجتماعی پرداخت؛ تغییرات جمعیتی، جابجایی و اسکان مجدد، تغییر در الگوهای اشتغال، اختلال در نظام همسایگی، تأثیر در سروصدا، تأثیر در ابعاد زیبایی‌شناختی، تغییر در امکان دسترسی، تأثیر بر تفریحات و اوقات فراغت، ایمنی و بهداشت، واکنش شهروندان، تأثیر بر اجتماع محلی و تغییر در الگوهای استفاده از زمین و بهره‌برداری از آن. به‌عبارت‌دیگر هریک از این مقولات، حوزه‌هایی هستند که در جریان تغییرات قرار می‌گیرند.

اهداف ارزیابی تأثیرات اجتماعی ، فرهنگی

ازلحاظ معرفت‌شناسی، با در نظر گرفتن روش‌شناسی متناسب با آن این نوع بررسی قصد دارد، با تعیین حوزه اجرای پروژه، ذی‌نفعان و ذی‌مدخلان آن را ضمن در نظر گرفتن انتظارات و نیازهای فعلی، مشکلات ناشی از اجرای پروژه را شناسایی کرده و راه‌کارهای عملی برای جلوگیری از بروز پیامدهای منفی احتمالی اجرای طرح یا اصلاح آن‌ها را ارائه نماید. ازجمله این اهداف می‌توان به موارد زیر اشاره نمود.

۱ . تعیین محدوده جغرافیایی حوزه مداخله و فراگیر پروژه
۲ .بررسی نگرش شهروندان نسبت به پروژه و میزان رضایت آن‌ها از پروژه
۳ .استخراج مؤلفه‌ها و متغیرهای اثرگذار در ارزیابی تأثیرات اجتماعی .فرهنگی
٤ .شناسایی ذی‌نفعان و متأثران پروژه و مکانیسم تأثیرگذاری پروژه بر روی آن‌ها
٥ .شناسایی عوامل و موانع محدودکننده و مختل‌کننده اثرات مثبت و مورد انتظار طرح
٦ . بررسی میزان همپوشانی پروژه با اولویت‌ها و نیازهای شهروندان و میزان پذیرش اجتماعی پروژه
۷ .شناسایی اثرات کوتاه‌مدت و بلندمدت اجتماعی، فرهنگی، زیست‌محیطی و اقتصادی مثبت و منفی پروژه و طبقه‌بندی آن‌ها برحسب میزان اهمیت، اندازه و شدت.
۸ . تدوین کاربست و ارائه راه‌کارهای مدیریتی، پیشگیری و کاهش عوارض و آسیب‌های پروژه
۹ .ارائه الگوی پیشنهادی برای پایش و نظارت بر طرح

اجرای پروژه احداث پالایشگاه در شهر مریوان نیازمند مطالعه علمی و روشمند

اگر بتوان در فرایند تصمیم‌گیری کارگزاران توسعه، ارزیابی تأثیرات اجتماعی (SIA) را دخیل نمود، در آن صورت بهتر می‌توان تصمیم‌گیری نمود. به‌علاوه با پیش‌بینی کردن و مدیریت نمودن تأثیرات اجتماعی ناشی از پروژه، مزایای اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی فراوانی نصیب مردم و اجتماع محلی خواهد شد و نباید از یاد برد که پیامدهای پیش‌بینی‌نشده پروژه‌های توسعه می‌تواند منافع و مزایای این پروژه‌ها را به‌شدت کاهش دهد. توجه به این اهداف و مطالعه علمی و روشمند درزمینه اجرای پروژه احداث پالایشگاه در شهر مریوان و دیگر پروژه‌های توسعه‌ای می‌تواند برنامه‌ریزان را در دستیابی به اهداف و کارکردهای آشکار برنامه‌ها یاری رساند و از همین‌جاست که ارزیابی تأثیرات اجتماعی اهمیت می‌یابد.

در نخستین بند سیاست‌های کلی برنامه پنج‌ساله توسعه جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۱۵ و نیز در ماده (۲) قانون برنامه پنج‌ساله توسعه، تهیه «پیوست فرهنگی» برای طرح‌های مهم و جدید توسط شورای عالی انقلاب فرهنگی مورد تأیید و تصویب قرار گرفت. در خاتمه، با توجه به این مباحث پیشنهاد می‌شود که بر اساس «منطق روش‌شناسی علمی»، بر روی پروژه احداث پالایشگاه در مریوان، جهت شناخت پیامدهای منفی و تقویت پیامدهای مثبت اجتماعی .فرهنگی آن، ارزیابی تأثیرات اجتماعی .فرهنگی در قالب «پروژه‌ای تحقیقاتی» توسط پژوهشگران مجرب و متخصص با شیوه روشمند و علمی صورت بگیرد.

شکار؛ تفریح یا توحش!

■ کاوه کوردستانی

شکار در میان اکثر جانوران از سر نیاز و برای زنده ماندن، حفظ و تعادل حیات است و کمتر اتفاق می‌افتد جانوری، حتی درنده‌خوترین آن‌ها برای سرگرمی به جانوری دیگر حمله کند و **شکمش را سفره**! بسیاری از جانوران به‌صورت فطری و برای دفاع از خود وقتی در مقابل جانوری دیگر قرار می‌گیرد با عضو دفاعی از خودشان دفاع می‌کند و امکان دارد که هیچ بغض و کینه‌ای در کار نباشد بلکه به‌صورت طبیعی دست به این کار می‌زند" نیش عقرب نه ازبهر کین است / اقتضای طبیعتش این است" اما متأسفانه انسان نه از سر نیاز بلکه برای تفریح و ارضاء امیال ددمنشانه خود به بسیاری از جانوران دیگر حمله می‌کند و شکمشان را سفره. ظهور و بروز این خلق‌وخوی نادرست به‌جای رسیده که هرچند خوردن گوشت خوک در فرهنگ و آیین ما حرام و ممنوع است، هستند افرادی که هنوز هم به شکار خوک می‌روند نه به نیت استفاده از گوشت آن، بلکه برای لذت بردن از غلتیدن آن جاندار در خون خود است. متأسفانه هستند موجوداتی به‌ظاهر انسان که از آزار، شکنجه و کشتن دیگر موجودات به‌شدت لذت می‌برند و حاضرند برای ارضای روح بیمار خود موجودات دیگر را از بین ببرند. هرچند انسان فطرتاً خون‌ریز نیست و اگر دست به خونریزی همنوعان خود و دیگر جانداران می‌زند به علت آموزش‌های غلط گذشته و فقر فرهنگی امروزه می‌باشد.

تخریب، تجاوز و تعرض

در زمان‌های نه‌چندان دور و در جامعه ما، داشتن اسلحه و استفاده از آن برای از بین بردن جانداران را ارزش و افتخار می‌دانستند و برای گذران زندگی خود دست به سلاح می‌شدند و بدون در نظر گرفتن شرایط اکوسیستم منطقه، با کشتار بی‌رویه، باعث انقراض بسیاری از گونه‌های جانوری شدند. غافل از اینکه دیری نخواهد گذشت که انسان از عملکرد غلط خود در قبال دیگر موجودات پشیمان می‌شود اما شاید آن زمان، وقتی برای جبران نمانده باشد. تخریب، تجاوز و تعرض انسان به‌جایی رسیده که به گفته کارشناسان، یکی از دلایل آفت‌زدگی و بیماری جنگل‌های بلوط زاگروس سربلند و مقاوم، کاهش چشمگیر دارکوب‌هاست، چون دارکوب‌ها به‌طور طبیعی از سوسک‌های چوب‌خوار تغذیه می‌کنند و درختان بلوط را از شر این آفت پاک‌سازی می‌کردند؛ اما عده‌ای از مردم، در کمال خودخواهی و طمع‌ورزی خود، تنها به این بهانه که دارکوب شاید در طول سال چند عدد گردو را سوراخ کند، دست به شکار بی‌رویه این جانور مفید زده و نسل آن در حال نابودی است، براثر کشتن مارها و کاهش تعداد آن‌ها در طبیعت، موش‌ها زیاد شده و به ریشه درختان جنگلی آسیب جدی می‌زنند، سنجاب‌ها که به‌طور فطری دانه بلوط را زیرخاک پنهان می‌کند تا در فصل زمستان از آن تغذیه کنند اما دانه‌های مصرف نشده و پیدا نکرده توسط سنجاب‌ها، در بهار بعدی به‌صورت یک نهال بلوط سر از خاک درمی‌آورند. آما متأسفانه تعداد سنجاب‌ها براثر شکار بی‌رویه بسیار کاهش یافته، غافل از اینکه نبود سنجاب یعنی عدم واکاوی و پرپشت نمودن عرصه‌های جنگلی.

انسان با این باور غلط که تمام موجودات تنها برای استفاده وی آفریده شده، باعث به هم خوردن تعادل در طبیعت گشته است

با اندکی تأمل و تفکر پیرامون محیط خود، به این نتیجه خواهیم رسید که آفرینش هیچ موجودی بی‌فایده نبوده و تمام موجودات در چرخه حیات نقشی اساسی را ایفا می‌کنند و باید یاد بگیریم که زنده ماندن ما درگرو زنده ماندن دیگر جانداران است، فراموش نکنیم که انسان آخرین موجودی بود که به کره زمین پا گذاشت

میلیون‌ها سال قبل از ما انواع خزندگان، پرندگان، پستانداران و دیگر جانداران روی کره خاکی حیات داشتند و به‌صورت طبیعی تعادل چرخه حیات را حفظ می‌کردند که با ورود انسان به این عرصه و با این باورغلط که خداوند تمام موجودات را برای انسان آفریده و انسان می‌تواند به هراندازه که بخواهد از آن‌ها استفاده کند با تمام موجودات دیگر وارد میدان جنگ شد و در زمان اندکی باعث به هم خوردن تعادل طبیعت گردید. ما انسان‌ها فراموش کردیم که همه موجودات حق برابر برای زنده ماندن دارند و تمام آن‌ها در حال تعادل و تعامل با یکدیگر به سر می‌برند. آن‌ها لازم و ملزوم یکدیگرند. ما انسان‌ها فراموش کردیم حیات یک سیستم واحد و به‌هم‌پیوسته است، اگر بخشی از آن نابود شود به‌راحتی می‌توان پیش‌بینی کرد که بخش‌هایی دیگری را نیز به دنبال خود نابود خواهد نمود. ولی خوشبختانه امروزه و در سایه تلاش و آموزش انجمن‌های زیست‌محیطی و دوست داران طبیعت، داشتن اسلحه و استفاده از آن تا حدودی به ضد ارزش تبدیل شده است و در راستای حفظ جان جانداران گام‌های مناسبی برداشته‌شده و با یادآوری این نکته که حیوانات به حریم ما انسان‌ها تجاوز نکرده‌اند بلکه این ما هستیم که زیستگاه آنان را نابود و تبدیل به باغ و کشتزار نموده‌ایم تا حدودی حس حیوان‌دوستی را در میان شکارچیان دوباره زنده نموده‌اند و به ما نشان می‌دهند که وظیفه همه انسان‌های پاک‌سرشت، حفظ جان دیگر جانداران است و علاوه بر اینکه اجازه تنگ نمودن عرصه را بر حیوانات نداریم، بلکه باید به حریم آن‌ها نیز احترام بگذاریم. با اطمینان خاطر کامل می‌توان گفت که دیگر در هیچ منطقه‌ای از زاگروس، ظرفیت شکار وجود ندارد و وقت آن فرارسیده است که تفنگ را زمین بگذاریم. به این امید که دیگران نیز به جمع ما بپیوندند چون ما در بیشتر جنبش‌های زیست‌محیطی، طلایه‌دار بوده و هستیم و باافتخار می‌توانیم بگوییم که کوردها، مردمانی صلح‌طلب و عاشق طبیعت هستند و کوردستان سرزمین مهربانی است.

جنگ؛ کابوس جوامع بشری و محیط‌زیست

■ افشین جنتی

انسان نخستین شروع به زیستن کرد. غار را به‌عنوان سرپناه برگزید. بنا برغریزه‌ی حیوانی احساس ضعف و گرسنگی کرد. گیاهان از عهده‌ی سیر کردن انسان اولیه برنیامدند. جانوران وحشی جایگزین آن شدند؛ اما شکار حیوان وسیله و ابزار نیاز داشت. پس سنگ‌ها تراشیده شدند. درختان قطع شدند و چاقو و نیزه و سایر وسایل موردنیاز انسان نخستین به وجود آمدند. اینجا اولین ضربه بر پیکر طبیعت وارد آمد.

زمان گذشت و گذشت و انسان با استفاده از برتری تعقل این ودیعه‌ی الهی و فناوری‌های جدید به افق‌های تازه‌ای در جهت برآورده نمودن نیازهای زندگی مادی و معیشتش دست‌یافت و بهای آن را نیز طبیعت و منابع موجود در آن پرداخت کردند. توسعه در تمامی ابعاد آن جریان داشت و شاخه‌های گوناگون علم و دانش با سرعتی سرسام‌آور در حال شکل‌گیری بودند. یکی از شاخه‌های آن پیشرفت در ساخت ابزارآلات قتاله و جنگی بود. در این میان جنگ و جدال و درگیری‌های مرگبار و خونین همچون قارچ سر از خاک برآورد و رخ نمایاند. تنازعاتی که با جنگ‌های قبیله‌ای و عشیره‌ای و با استفاده از ابزارآلات قتاله‌ی ابتدایی شروع شد، ابزاری که از نیزه و تیر و کمان به‌سوی تفنگ و توپ و نارنجک پیش می‌رفت و در اوج کمال و تعالی خود بمب اتم را می‌دید.

هم‌اکنون جنگ‌ها و تنازعات بین‌المللی به تهدیدات و آزمایش‌های هسته‌ای، اتمی و هیدروژنی رسیده است و جنگ‌های الکترونیکی، بیولوژیکی و سایبری و اطلاعاتی، کم‌کم جایگزین جنگ‌های سنتی و مرسوم شده است. جنگ‌هایی که دیگر در آن‌ها اثری از ویرانی، کشت و کشتار و تخریب و آلودگی محیط‌زیست دیده نمی‌شود. جنگ در زمان‌های دور فقط به قلع‌وقمع آدمیان قناعت می‌کرد و طبیعت و منابع موجود در آن تا حد زیادی در امان می‌ماندند؛ اما با پیشرفت فنّاوری و روی کار آمدن انواع و اقسام تجهیزات و سلاح‌های مرگبار، تخریب‌کننده و آلاینده، علاوه بر انسان‌ها، طبیعت و محیط‌زیست نیز موردحمله قرار گرفت. بمباران اتمی شهرهای هیروشیما و ناکازاکی ژاپن در جنگ جهانی دوم، استفاده‌ی ارتش امریکا از بمب‌های خوشه‌ای و هیدروژنی در جنگ بیست‌ساله‌ی ویتنام، بمباران شیمیایی و میکروبی شهرهای حلبچه، سردشت، نودشه، قلاجی مریوان و ... توسط عراق، نمونه‌ای چند از استفاده‌ی وحشیانه از سلاح‌های مرگبار و آلاینده است که علاوه بر از بین بردن نسل انسانی و برجا ماندن آثار سوء و بیماری‌های مرتبط با آن برای سالیان سال و انتقال آن‌ها به نسل‌های بعدی، در سطح وسیعی موجب تخریب و آلودگی طبیعت و محیط‌زیست نیز می‌شود. نابودی جنگل‌ها و پوشش گیاهی، انقراض حیات‌وحش و گونه‌های جانوری، آلودگی آب‌ها و خاک، از بین رفتن زمین‌های کشاورزی و... از تبعات وحشتناک استفاده از سلاح‌های مرگبار، کشتارجمعی و آلاینده می‌باشد. انواع مین‌های خنثی نشده، ایجاد پل و سد در مسیر اصلی رودخانه‌ها و در مسیر مهاجرت آبزیان، ایجاد پایگاه‌های نظامی در داخل و اطراف اکوسیستم‌ها و زیستگاه‌های حساس، آلودگی تالاب‌ها و اکوسیستم‌های آبی، آلودگی نفتی و... نمونه‌هایی از آثار مخرب جنگ بر محیط‌زیست هستند.

محیط‌زیست مرز نمی‌شناسد و جنگ و درگیری‌های مسلحانه علاوه برطرف‌های درگیر، همواره تأثیرات مخرب و آلاینده‌ی خود را بر محیط‌زیست سایر کشورهای جهان نیز می‌گذارد. جنگ کویت و اشغال آن توسط عراق یکی از نمونه‌های بارز تأثیر جنگ بر محیط‌زیست بسیاری از کشورهای دیگر است. در طول جنگ کویت، صدها حلقه چاه نفت به آتش کشیده شدند که منابع آبی و دریایی گسترده‌ای را آلوده و انتشار دود آن هوا را غیرقابل‌تنفس کرد. رسوب ضخیم نفت و قیر صدها کیلومتر از سواحل خلیج‌فارس را پوشاند که باعث مرگ‌ومیر تعداد قابل‌توجهی از آبزیان و پرندگان دریایی شد.

ناامنی‌ها، جنگ‌های داخلی و تنازعات سیاسی و نظامی میان کشورها، همواره بحران‌های محیط زیستی را تشدید نموده و دست دیپلماسی و رایزنی‌های بین‌المللی را برای رفع بحران می‌بندد. نمونه‌ی عینی و ملموس آن، ورود ریز گردها و گردوغبار از بیابان‌های عراق و سوریه به آسمان نوار غربی کشورمان است که زندگی را به کام هم‌وطنان ساکن در استان‌های غربی و جنوبی کشور تلخ و خاک‌آلود کرده است؛ اما ناامنی و جنگ و درگیری‌های داخلی در کشورهای مذکور، هرگونه تلاش و دیپلماسی در اجرای معاهده‌های منعقده را به‌منظور رفع معضل ریز گردها ناکام و بدون نتیجه باقی گذاشته است. متأسفانه در سال‌های اخیر، کانون‌های گردوغبار داخلی نیز به ریز گردهای وارداتی اضافه‌شده است. گل بود، به سبزه نیز آراسته شد.

کشورگشایی و بزرگ کردن مرزهای جغرافیایی، استثمار منابع طبیعی و انسانی کشورهای دیگر، ارضای تمایلات سرکش نفسانی، قدرت‌طلبی، نژادپرستی، قومیت خواهی، عصبیت و اختلافات دینی و مذهبی و... از عوامل بروز و تشدید جنگ و منازعات ملی و بین‌المللی هستند که در صفحه‌ی تاریخ بشریت دیده می‌شوند و زهی تأسف که کماکان نیز ادامه دارند. به قول زنده‌یاد احمد شاملو: مدام می‌کشند و می‌کشند و می‌کشند و چه قصاب‌خانه ایست این دنیای بشریت. اوریانا فالاچی روزنامه‌نگار ایتالیایی (درگذشته به سال ۲۰۰۶) می‌گوید: جنگ عفریتی است آکنده از آتش و دود و باروت و بمب که از اجتماع انسانی، چیزی جز یک مشت گوشت دریده‌ی ازهم‌پاشیده و لاشه‌های خون‌آلود و کبود برجا نمی‌گذارد.

جنگ‌ها در کنار خشونت شدید و کشت و کشتار و قتل‌عام انسان‌ها، ویرانی طبیعت، قحطی و گرسنگی و تهدید سلامت و بهداشت عمومی، همواره گسیختگی اجتماعی و آسیب‌های اجتماعی و روحی و روانی عدیده‌ای را نیز به دنبال داشته‌اند. غارت اموال، تجاوز و تعرض به زنان و دختران، تجارت و برده‌داری جنسی، بروز و شیوع بیماری‌های روانی از قبیل استرس و اضطراب، افسردگی، ترس و دلهره‌ی دائمی و کابوس‌های شبانه، کوچ کردن اجباری، بی‌خانمانی، آوارگی و مهاجرت غیرنظامیان به کشورهای دیگر از پیامدهای جدی گسیختگی اجتماعی به سبب جنگ و ناامنی می‌باشد.

جنگ یعنی دود و آتش و خون، جنگ یعنی کابوس‌های دائمی زنان و کودکان، جنگ یعنی کودک معصوم خفته در ساحل دریا، جنگ یعنی واژگونی قایق‌های حامل آوارگان در آب دریا، جنگ یعنی مردمان سرگردان، تشنه و گرسنه در بیابان و کوهستان، جنگ یعنی گورهای دسته‌جمعی، جنگ یعنی ترس‌های ناتمام از قاتل خفته در خاک، جنگ یعنی پاهای قطع‌شده‌ی کودکان در اثر رفتن روی مین، جنگ یعنی بمب‌های عمل‌نکرده، جنگ یعنی زخم‌های چرکین، جنگ یعنی روح و روان‌های آزرده و افسرده، جنگ یعنی نفس‌های تنگ و به شماره افتاده‌ی بیماران شیمیایی، جنگ یعنی...

جنگ نکنید، عشق بورزید. چراکه در دنیا به‌اندازه‌ی کافی عشق و مهرورزی وجود ندارد.

به امید دنیایی مملو از صلح و دوستی و آشتی و مهربانی

به امید جهانی به‌دوراز جنگ و خشونت و تبعیض و نژادپرستی و عصبیت قومی و مذهبی

صاحب امتیاز و مدیر مسئول: امید رشیدی | زیر نظر: شورای سردبیری | ماهنامه کوردی - فارسی | تلفن و نمابر: ۰۸۷ ۳۴۵ ۵۰۹۷۲ | روابط عمومی و پذیرش آگهی: ۰۹۱۸۵۱۵۲۴۸۸ | گستره‌ی توزیع: استان‌های کوردستان، ایلام، کرمانشاه، لرستان، آذربایجان غربی | نشانی دفتر مرکزی: استان کوردستان، مریوان، خیابان مولوی کورد، ساختمان روژ، طبقه‌ی اول، واحد ۱۰۵، کدپستی: ۶۶۷۱۹۱۵۶۴۰ | ایمیل: chya.govar@gmail.com
ماهنامه چیا در ویرایش و تلخیص مطالب ارسالی آزاد است | مطالب و آثار چاپ شده لزوما نظر گردانندگان چیا نمی باشد | **شماره حساب: ۰۱۱۰۳۲۲۹۴۹۰۰۱ بانک ملی** | **شماره کارت: ۶۰۳۷۹۹۱۸۹۹۵۴۸۷۴۱**

لە چاومەستان هەڵی نەگری خودایە
ئەڕێ بۆ هەرچی جوانە بێ وەفایە؟
لە کردەی بێ وەفایان هەرچی دیتم
هەزار بەیتی نەنووسراوی لە لایە
«مامۆستا هێدی»

عکسنامه جمشید فرجوند فردا

خانه‌ی سبز

آفات غلات و حبوبات

در کابینت آشپزخانه یا انبار با شب‌پره‌های کوچکی روبرو می‌شوید، در بسته آرد با گلوله‌های به هم چسبیده یا تارهای ظریف مشاهده می‌کنید. وجود این آفات موجب آلوده شدن و بدبو شدن این مواد می‌گردند.
در این بخش از خانه سبز راهکارهای مفیدی برای خلاص شدن از این آفات بدون استفاده از سموم شیمیایی خطرناک ارائه می‌گردد.

۱- قرار دادن برنج، غلات، حبوبات، خشکبار و غیره در ظروف دربسته خشک که ترجیحاً دارای واشر لاستیکی باشند یکی از بهترین اقدامات پیشگیرانه برای ورود این آفات است
۲- پوشانیدن سطح حبوبات و غلات با یک لایه نمک؛ حسن این روش شستشوی آسان نمک هنگام مصرف است
۳- استفاده از سیر، میخک، برگ مو، نعنا و پوست لیموترش در محل نگهداری این مواد
٤- قرار دادن ظروف کوچک و دربسته غلات و حبوبات در یخچال.

تلخند

یادمه بچه بودم و تازه می‌فهمیدم که دَر یعنی چه و اصولاً چرا دَر درست شده. بِهم یاد می‌دادن که هرجا دَر رو دیدم اول اون رو بزنم بعد وارد بشم. اون موقع معمولاً دَر رو بازمی‌کردم و تازه وسط راه یادم می‌افتاد که باید اول دَر رو می‌زدم. باز شدن دَر همانا و دَر زدن من همانا. کلی طول کشید که قبل از دست بردن به دستگیره، دَر بزنم ولی انگار همون چند تا تق تق یعنی اتمام حجت و هیچ‌وقت منتظر صدای بفرمایید نمی‌شدم.
در جامعه ما انگار همه یه جورایی همیشه آماده‌باش بودن. همه عادت داشتن که این دَرها که قفل نیستند هرلحظه امکان داره بدون زده شدن باز بشن و کسی وارد بشه. بعدهای بعد فهمیدم که این کار یه جورایی همه گیره و تازه باز کردن دَر حین زدن و حتی بدون آن از سالم‌ترین تعرضاته. در همین جامعه یه دفعه خودرو از پارک در میاد و اگه احیاناً راننده احساس شخصیت بکنه، کله ماشین که وسط جاده رسید تازه دست می‌بره و راهنماش رو روشن میکنه. بعضی شبا این کار رو دقیقاً سرِ چراغ‌های ماشین میارن. چراغ قرمزه، خط عابر رو رد می‌کنن، سبزه، عابر می‌پره جلو ماشین. تو جاده یه دفعه ترمز میکنه و میخواد بره تو شانه خاکی یا فرعی که ترمز و پیچیدن همانا و اگه دلش خواست چراغ راهنما همانا. این مسئله همه‌جا هست مثلاً تو طرح‌های عمرانی که کلنگ رو زدن و ۹۰ درصد کار پیش رفته، تازه یاد ارزیابی زیست‌محیطی می افتن. کلاغه می‌گفت؛ تو یه دولت محترمی بیشتر از ۹۰ درصد طرح‌ها کلاً ارزیابی نشدن. البته سر سد گتوند و ارومیه و ... و دبدبه کبکبه رسانه‌های ملی، ظاهراً دوستان دَر زدن و راهنما انداختن، ولی اطلاعات غلط تو ارزیابی داده بودن. یعنی به‌جای راهنما و کاهش سرعت کلاً دستی رو کشیدن و کسیم نیست جریمه شون کنه چون اینا خودشون اصلاً جریمه نویسن و الانم سر و مرو گنده میگردن و میگردانن.

چگاد

مردی با استواری قامتی به بلندای میراجی و دلی به وسعت زریبار، مردی از دیار مردان ایستاده و انسانی با روحی بزرگ، اما افتاده، ایشان بیست سال پیش، زندگی ماشینی امروز را آفتی برای تاریخ و ملیت و سرعت تکنولوژی را زنگ خطری برای تاریخ سرشار از تمدن این دیار کهن دانست و قدم برداشت و قلم گذاشت چون تاریخ دست‌نشانده قلم را نمی‌پذیرفت. دلسوزی که بیست سال از عمرش را به پای ثبت و ضبط آثار تاریخی کوردستان گذاشت، ایوب روزگار خود که تمسخر دیگران را با شکیبایی تحمل نمود تا فرزندان ما با ابزار زندگی پدران ما آشنا شوند. نوشتن و قلم‌فرسایی از مردی به زلالی «کانی برنجه» و استواری «مام خواج» کار هنرمندی چون خود اوست پس....
«فاتح ارژنگی» هستم متولد ۱۳۵۲ ساکن روستای نی (مریوان) و مؤسس موزه مردم‌شناسی، با توجه به پیش‌زمینه فکری خود و علاقه شدیدی که به خطاطی، نقاشی، شعر و اشیاء قدیمی داشتم، احساس کردم که توانایی دایر نمودن موزه مردم‌شناسی را دارم؛ بنابراین دست‌به‌کار شدم هرچند ناامید اما دلگرم. زیر آوار منازل قدیمی در روستاها دنبال اشیای قدیمی و تاریخی می‌گشتم، در ابتدا مورد تمسخر اطرافیان قرار گرفتم آن‌ها می‌گفتند مردم رفتن به کره ماه و تو دنده‌عقب به گذشته برمی‌گردی، آرام‌آرام چندین قطعه از اشیاء قدیمی را جمع‌آوری و در اتاقی نگهداری می‌کردم و هر شب با خود می‌گفتم: یعنی امکان دارد که روزی مردم با دید مثبت به کار من بنگرند؟ تا اینکه یکی از بچه‌های خودم برای تحقیق درسی خود در مورد موزه مطلبی می‌خواست و من در مورد موزه خودم برایش نوشتم چند روز بعد خبر دادند که معلم فلان مدرسه با دانش آموزان قصد بازدید از موزه من را دارند من نگران و دستپاچه از عکس العمل آنها و آنها علاقمند به دیدار از زحمات من، باور کنید هیجان آنها هنگام ورود و خوشحالی مضاعف من برای اولین بازدید از موزه، هنوز جزء بهترین خاطراتم است. بالاخره آشکار شدن موزه و بازدید هر روزه¬ از سوی مدارس، دانشگاه و جهانگردان مختلف، من را به اینجا رساند تا در سالهای اخیر و با همت بخشدار مرکزی، در ساختمان دهیاری، موزه را برپا نمودم. این موزه از قسمت‌های مختلفی تشکیل شده است ازجمله: مردم‌شناسی، کشاورزی، سفال‌ها، مجسمه‌ها، وسایل شکار، خمره‌ها، سنگ‌ها، مایحتاج زندگی و... حدود ۲۵۰۰ قطعه وسایل قدیمی مختص به مردم کوردستان در این موزه نگهداری می‌شود و تا آنجایی که بنده اطلاع داشته باشم اولین موزه روستایی مردم‌شناسی در ایران باشد با این خصوصیات.
این موزه هرروز بازدیدکننده داشته و توانسته سهمی در جذب گردشگر به مریوان را به خود اختصاص دهد که امیدوارم مسئولین نیم‌نگاهی به این موزه داشته باشند چون قصد ما نیک و خدمت به این شهر و دیار است. این موزه نشان‌دهنده فرهنگ صحیح استفاده از طبیعت مردمان گذشته است و با دیدن این اشیاء می‌توان فهمید که واقعاً گذشتگان ما دلسوز محیط خود بوده‌اند. در پایان لازم است اشاره‌کنم که بازدید از موزه به‌صورت رایگان و برای عموم است در ضمن ما آمادگی داریم تا با دریافت آثار تاریخی و قدیمی شما به موزه مردم‌شناسی روستای نی غنای بیشتری ببخشیم.»

کاریکاتور ابراهیم ادوایی

پیام مردم تماس با ما: ۰۹۱۸۵۱۵۲۴۸۸

به بونه‌ی هاتنی وەرزی سەرما، داوا لە هەموو هاونیشتمانیان ئەکەم بە هانای گیانلەبەرانەوە بڕۆن و لە سەرما و برسیەتی و ڕاو کردن بیانپارێزن.

حسه‌ینی

.....

از اداره برق شهرستان مریوان خواستار روشنایی خیابان اصلی منتهی به آپارتمان‌های مسکن مهر پردیس می‌باشیم.

جمعی از ساکنین

.....

چرا در پایانه باشماق، مدیرکل گمرک و واحد بهداشت مرز بین‌المللی باشماق، نسبت به وضعیت بسیار کثیف داخل بازارچه هیچ اقدامی انجام نمی‌دهند؟

معروفی

.....

آسفالت کوچه‌های شهر همواره به دلایل گوناگون از طرف شهروندان یا ادارت تخریب می‌شود. از شهرداری مریوان تقاضامندیم نسبت به ترمیم آنها اقدام نماید.

باوکی نیان

.....

سایت انجمن سبز چیا
www.chya.ir
کانال رسمی انجمن سبز چیا در تلگرام
@chya2716

عکس نوشت

کایە مافی هەموو مندانێکە | **وێنەگر: شێرکۆ کانی سانانی**

هێمای مێهرەبانی | **وێنەگر: سمکۆ عەزیمی**

پیشانگای وێنەی پەلەوەرەکانی زرێبار | **وێنەگر:بەهمەن شابازی**

اعلامیه‌های جهانی

فرازی از کنوانسیون حمایت میراث فرهنگی و طبیعی جهان

کنفرانس عمومی سازمان ترتیبی، علمی و فرهنگی ملل متحد منعقد در پاریس ضمن هفدهمین اجلاسیه خود مورخ ۱۷ اکتبر تا ۲۱ نوامبر ۱۹۷۲، با در نظر گرفتن این‌که میراث فرهنگی و میراث طبیعی، نه‌تنها براثر عوامل عادی، تخریب بلکه به علت تحول زندگی اجتماعی و اقتصادی که با پدیده‌های زیان‌بار و مخرب وخامت آن تشدید می‌گردد، بیش‌ازپیش در معرض تهدید قرار می‌گیرند.

الحاق ایران به این کنوانسیون– با مصوبه ۸ دی ۱۳۵۳ مجلس شورای ملی و ۲۷ آبان ۱۳۵۳ مجلس سنا رسماً اعلام گردید.
* با توجه به این‌که ویرانی یا انهدام هر قسمت از میراث فرهنگی و طبیعی موجب فقر شدید میراث همه ملل جهان می‌گردد.
* با توجه به این‌که در مقابل وسعت و وخامت خطرات جدیدی که این اموال را تهدید می‌کند، لازم است که جامعه بین‌المللی با بذل کمک جمعی که جای اقدامات دولت مربوط را نمی‌گیرد، لیکن کمک مؤثری برای آن به شمار می‌رود، در امر حمایت از میراث فرهنگی و طبیعی دارای ارزش جهانی استثنایی، شرکت جوید.
* با توجه به این‌که برخی از میراث فرهنگی و طبیعی دارای مزایای استثنایی هستند که باید به‌عنوان میراث جهانی بشریت حفظ گردند.
کنفرانس عمومی در تاریخ ۱۶ نوامبر ۱۹۷۲ کنوانسیون حاضر را مورد تصویب قرارداد.

تعاریف میراث فرهنگی و طبیعی

"میراث فرهنگی"
- آثار: آثار معماری، مجسمه‌سازی یا نقاشی در بناها، عوامل و بناهایی که جنبه باستانی دارند، کتیبه‌ها، غارها و مجموع عواملی که ازنظر تاریخی،هنری و علمی دارای ارزش جهانی استثنایی هستند،
- مجموعه‌ها: مجموعه بناهای مجزا یا مجتمع که ازنظر معماری، منحصربه‌فرد بودن، یا بستگی و موقع آن‌ها در یک نظر منظره طبیعی، به لحاظ تاریخی هنری و علمی دارای ارزش جهانی استثنایی هستند،
- محوطه‌ها: آثار انسان یا آثاری که توأماً به‌وسیله انسان و طبیعت ایجادشده است و نیز مناطق شامل محوطه‌های باستانی که به لحاظ تاریخی،زیبایی‌شناسی، نژادشناسی یا مردم‌شناسی ایران دارای ارزش جهانی استثنایی هستند.

"میراث طبیعی"
- آثار طبیعی متشکل از ترکیبات فیزیکی و زیست‌شناسی یا مجموعه‌ای از این نوع ترکیبات که ازنظر زیبایی‌شناسی یا علمی حائز ارزش جهانی استثنایی هستند،
- ترکیبات ارضی و جغرافیایی طبیعی و مناطق کاملاً مشخص که زیستگاه حیوانات و منطقه رشد گیاهان مورد تهدید بوده، ازنظر علمی و حفاظت حائز ارزش جهانی استثنایی هستند،
- محوطه‌ای طبیعی یا مناطق طبیعی که دقیقاً مشخص‌شده و به لحاظ علمی، حفاظت یا زیبایی طبیعی دارای ارزش جهانی استثنایی هستند.

حمایت ملی و حمایت بین‌المللی از میراث فرهنگی و طبیعی
- هر یک از دولت‌های عضو کنوانسیون حاضر، می‌پذیرد که تعهد تشخیص، حمایت، حفاظت و شناساندن میراث فرهنگی و طبیعی واقع در قلمرو خود، و انتقال آن به نسل‌های آینده در وهله اول وظیفه همان دولت است و برای نیل به این هدف دولت مذکور با توسل به حداکثر امکانات موجود خود و نیز در صورت اقتضا از طریق جلب مساعدت و همکاری‌های بین‌المللی، به‌ویژه کمک‌های مالی، هنری، علمی و فنی، بذل مساعی خواهد کرد و به اقدامات زیر مبادرت خواهد کرد:

(الف) - اتخاذ یک سیاست کلی به‌منظور تفویض سهمی به میراث فرهنگی و طبیعی در زندگی اجتماعی و گنجاندن امر حمایت این میراث در برنامه‌ریزی عمومی کشور،
(ب) - درصورتی‌که سازمان‌های خاص بدین منظور وجود نداشته باشند، ایجاد یک یا چند دستگاه برای حمایت، حفاظت و شناساندن میراث فرهنگی و طبیعی در قلمرو خود، با کارکنان مناسب و در اختیار گذاردن وسایل کار تا آنان بتوانند وظایف محول را انجام دهند،
(ج) - توسعه مطالعات و تحقیقات علمی و فنی و تکمیل روش‌های اجرایی که به یک دولت امکان مواجه با خطراتی که میراث فرهنگی و طبیعی را تهدیدمی‌کند، می‌دهند،
(د) - اتخاذ تدابیر قضایی، علمی، فنی، اداری و مالی کافی برای تشخیص، حمایت، حفاظت، شناساندن و احیای این میراث و...
(ه) - تسهیل ایجاد یا توسعه مراکز منطقه‌ای کارآموزی در زمینه حمایت، حفاظت و شناساندن میراث فرهنگی و طبیعی و تشویق تحقیقات علمی در این زمینه.
- هر یک از دولت‌های عضو کنوانسیون حاضر متعهد می‌شوند که آگاهانه از هرگونه اقدامی که ممکن است مستقیماً یا غیرمستقیم به میراث فرهنگی و طبیعی واقع در قلمرو سایر دولت‌های متعاهد این کنوانسیون لطمه زند، خودداری کند.